

[Type here]

**DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE
DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ**

**ASPECTE PRIVIND ALIENAREA PARENTALĂ
ÎN STATE MEMBRE ALE UNIUNII EUROPENE**

IUNIE 2021

Documentare și sinteză: Bogdan Constantin Mrejeru, consilier - Direcția studii și documentare legislativă

Studiul documentar poate fi accesat direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă. La elaborarea acestui studiu au fost utilizate și răspunsuri furnizate de către Parlamentele statelor UE (solicitarea ECPRD nr.4250/2020) membre ale Centrului European de Cercetare și Documentare Parlamentară.

ABSTRACT

Alienarea parentală este procesul și rezultatul manipulării psihologice a unui copil prin care acesta arată teamă nejustificată, lipsă de respect sau ostilitate față de un părinte sau un alt membru al familiei.¹

Procedurile judiciare pentru stoparea și pedepsirea acestor abuzuri sunt adeseori greoaie și nu se realizează cu celeritate. Unul dintre motive este și pentru că abuzul emoțional asupra minorului este mai greu de dovedit decât un abuz² fizic.

Prezentul studiu cu caracter documentar încearcă să prezinte *aspecte comparative privind fenomenul alienării parentale* în state membre ale Uniunii Europene (ex: *Austria, Belgia, Bulgaria, Cehia, Croația, Estonia, Franța, Germania, Grecia, Italia, Lituania, Polonia, Portugalia, Spania, Suedia, Țările de Jos, Ungaria*).

Totuși, *nu există un punct de vedere unitar cu privire la alienarea parentală*, nici în mediul juridic și nici în mediul psihologic³. Există însă lucrări de specialitate, argumente și puncte de vedere variate: de la contestarea recunoașterii existenței alienării parentale ca problemă de sine-stătătoare și până la acceptarea faptului că ***alienarea parentală*** există și este cel puțin la fel de severă ca și violența fizică din punct de vedere al efectelor asupra copiilor.

Cuvinte cheie: *alienare parentală, înstrăinare, răspundere părintească, custodie minori, dreptul familiei, instanță pentru cauze de familie, judecător specializat, mediere familială.*

¹ <https://www.universuljuridic.ro/alienarea-parentala-o-problema-spinoasa-a-societatii-zilelor-noastre/>

² https://www.doctorbun.ro/a-alienarea-parentala---forma-subtila-de-abuz-emotional_61.html

³ <https://www.juridice.ro/431571/alienarea-parentala-din-perspectiva-profesionala-proprie.html>

CUPRINS

1. CONSIDERAȚII GENERALE	5
2. ASPECTE COMPARATIVE	10
AUSTRIA	10
BELGIA	12
BULGARIA	13
CEHIA	15
CROAȚIA	17
ESTONIA	20
FRANȚA	23
GERMANIA	26
GRECIA	28
ITALIA	29
LITUANIA	31
POLONIA	32
PORTUGALIA	34
SPANIA	35
SUEDIA	39
ȚĂRILE DE JOS	40
UNGARIA	41
BIBLIOGRAFIE	45

1. CONSIDERAȚII GENERALE

Noțiuni terminologice

Folosirea denumirii de “*alienare parentală*” alături de termenul “*sindrom*” nu este corectă, pentru ca ar implica o legitimitate medicală pe care fenomenul pur și simplu nu o are. Richard Gardner⁴, considerat promotorul alienării parentale, a constatat existența conceptului strict pe baza observațiilor realizate pe proprii săi pacienți, dar nu a oferit niciodată vreo altă dovadă empirică pentru existența acesteia⁵. Mai mult, nu există niciun studiu care să susțină existența unui sindrom, sens în care alienarea parentală – ca și problema de sine-stătătoare – nu este recunoscută de nicio organizație majoră de profil⁶ din țara de proveniență⁷ - SUA⁸.

Despre *alienare parentală* sau despre așa-numitul “sindrom” al alienării parentale nu se poate discuta, în principiu, decât într-o situație de conflict judiciar între părinți, cu referire la relațiile dintre aceștia și copiii lor minori⁹. Alienarea parentală are o istorie relativ recentă, fiind pentru prima dată observată și detaliată în literatura de specialitate psihologică din anii 1970¹⁰ și 1980¹¹. De atunci și până în prezent, fenomenul a devenit din ce în ce mai proeminent în spațiul public și în sălile de judecată, în principal prin eforturile ONG-urilor care promovează egalitatea între părinți și drepturile taților, dar și din ce în ce mai controversată¹².

Ipoteza standard este următoarea: unul dintre părinți, de regulă cu suport din partea unor terțe persoane, generează o situație în care copilul ajunge să aibă, în mod artificial, o relație mai mult sau mai puțin disfuncțională cu celălalt părinte; în principiu, se consideră că alienarea parentală este completă atunci când copilul însuși ajunge să refuze contactul cu celălalt părinte.

De aici rezultă câteva **caracteristici** esențiale ale alienării parentale¹³:

⁴ <https://core.ac.uk/download/pdf/235859103.pdf>

⁵ <http://www.leadershipcouncil.org/1/pas/RAG.html>

⁶ <https://www.expertpsy.ro/wordpress/index.php/centrul-expert-psy/evaluare-trauma-abuz-situatii-de-divort/alienarea-parentala/>

⁷ Până în prezent, sindromul sau tulburarea alienării parentale nu au fost incluse în **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders** (în traducere: Manualul de diagnoză și statistică a tulburărilor mintale)

⁸ <https://www.juridice.ro/431571/alienarea-parentala-din-perspectiva-profesionala-proprie.html>

⁹ <https://www.sflg.com/blog/2020/06/how-parental-alienation-syndrome-affects-children-of-divorce/>

¹⁰ Wallerstein și Kelly (1977, 1980) - <http://blog.arpcc.ro/2016/08/enciclopedia-care-recunoaste-alienarea.html>

¹¹ <https://expertizapsihologicajudiciara.ro/alienarea-parentala/>

¹² <https://www.juridice.ro/431571/alienarea-parentala-din-perspectiva-profesionala-proprie.html>

¹³ <https://expertizapsihologicajudiciara.ro/sindromul-alienarii-parentale/>

– Părintele alienator acționează *în mod intenționat* pentru generarea unei relații disfuncționale a copilului cu celălalt părinte.

Cel mai adesea, momentul în care ne dăm seama că suntem în prezența unui caz de alienare parentală este acela al *audierii minorilor* – ca procedură judiciară în caz de litigiu, folosită drept mijloc probator.

Instanța de judecată se va confrunța cu următoarea situație: copilul declară foarte convingător că nu dorește prezența celuilalt părinte în viața sa, deși în cadrul cercetării judecătorești nu apar probe care să ateste o oarecare “vină” a părintelui astfel alienat, care să fi putut realmente să determine reacția copilului.

Ulterior unei asemenea audieri, instanța îl întreabă pe părintele presupus alienator (de regulă, cel rezident) ce a întreprins el personal în legătură cu acest fenomen, dacă îl tolerează sau, dimpotrivă, dacă îl îngrijorează și pe el ceea ce se întâmplă în relația copilului cu celălalt părinte. De regulă, acest părinte se complăce cu ideea, îi convine, o tolerează și, cel mult la nivel declarativ, se arată oarecum îngrijorat; în realitate, se bucură de rezultatul produs într-un mod egoist și îl folosește în scopuri mici.

Într-o astfel de situație, suntem în prezența unui rezultat de alienare parentală, care, chiar dacă nu este urmărit și produs direct de către părintele alienator, este acceptat prin simpla pasivitate.

– Părintele alienat *nu trebuie să fie responsabil* de disfuncționalitatea relației sale cu copilul, chestiune care exclude situațiile de abuz, violență de orice fel sau abandon.

– Pentru a se ajunge la o relație disfuncțională, este necesară *o anumită durată în timp*.

Nu există alienare parentală petrecută “peste noapte.” În funcție de relația pe care părintele alienat a avut-o cu copiii înainte ca celălalt părinte să fi demarat procesul de alienare, acesta va dura mai mult sau mai puțin timp, dar niciodată câteva zile sau săptămâni.

Pe lângă aceste caracteristici “clasice”, din experiența practică, apare și o altă caracteristică, și anume aceea că întreaga activitate de alienare este *justificată* de către părintele alienator prin *invocarea interesului superior al copilului*. Mai precis, părintele alienator nu va încerca niciodată să ascundă realitatea situației de fapt (de regulă, o va folosi chiar ca și argument în favoarea sa), ci își va motiva comportamentul printr-una sau mai multe explicații de tipul:

– este mai bine pentru copil să nu petreacă timp cu celălalt părinte (pentru că, de exemplu, vizitele ar disturba programul obișnuit de activități al copilului);

– este spre binele copilului ca acesta să cunoască motivele “reale” pentru care părinții lor s-au despărțit (copilul ajungând să “ia partea” părintelui alienator în conflictul de cuplu al părinților săi);

– eu îi permit celui alt părinte să țină legătura cu copiii, aceștia sunt cei care refuză contactul și nu mă pot împotrivi dorinței lor.

La nivel **european**, așa numitul „*Sindrom de alienare parentală (PAS)*” se reflectă în declarația Adunării Parlamentare a Consiliului Europei - **Rezoluția 2079 /2015¹⁴ privind Egalitatea și responsabilitatea părintească¹⁵ partajată: rolul taților**, care menționează că: „Responsabilitatea părintească partajată¹⁶ implică faptul că părinții au drepturi, îndatoriri și responsabilități cu privire la copiii lor. Faptul este, însă, că tații se confruntă uneori cu legi, practici și prejudecăți care îi pot determina să fie privați de relații susținute cu copiii lor”.

De asemenea, *sindromul alienării parentale* este de altfel recunoscut și sancționat constant în **practica CEDO¹⁷** prin numeroasele sale decizii prin care Curtea a constatat încălcări ale *Convenției CEDO* respectiv ale **art.8** referitor *la viața privată și la familie¹⁸*, deoarece statul nu a protejat părintele referitor la fenomenul alienării parentale (Cauza *Micnheva vs.Bulgaria¹⁹* din 02.09.2010, Cauza *Zavrel vs.Cehia²⁰* din 18.04.2007).

În **România**, **alienarea parentală²¹** deseori se prezintă ca procesul prin care, într-un context de conflict judiciar²², unul dintre părinți, în mod intenționat, urmărit sau asumat, invocând interesul superior al copilului, generează sau acceptă și folosește o situație în care copilul ajunge să aibă, fără culpa celui alt părinte, o relație disfuncțională cu acesta.

Recunoașterea fenomenului **alienării parentale²³** s-a făcut prin intermediul *Dispoziției Colegiului Psihologilor din România (CPR) nr.2/2016*, care a apărut în *Monitorul Oficial, Partea I, nr.144 din 25 februarie 2016²⁴*. Actul a fost emis de CPR în

¹⁴ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=22220> - Statement of the Parliamentary Assembly of the Council of Europe - *Resolution 2079 (2015), Equality and shared parental responsibility: the role of father*

¹⁵ https://europa.eu/youreurope/citizens/family/children/parental-responsibility/index_en.htm

¹⁶ https://e-justice.europa.eu/content_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility-377-ro.do?init=true

¹⁷ https://ro.wikibooks.org/wiki/Index_de_sentin%C8%9Be_CEDO_privitoare_la_alienarea_parental%C4%83

¹⁸ https://www.echr.coe.int/documents/convention_ron.pdf

¹⁹ <https://hudoc.echr.coe.int/ENG#%7B%22itemid%22:%5B%22001-104387%22%5D%7D>

²⁰ <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-116461#%7B%22fulltext%22:%5B%2214044/05%22%5D%2C%22itemid%22:%5B%22001-79146%22%5D%7D>

²¹ <https://legalup.ro/alienarea-parentala/>

²² <https://www.uav.ro/jour/index.php/jpe/article/view/1540>

²³ <http://blog.arpcc.ro/2012/06/recunoasterea-fenomenului-de-alienare.html>

²⁴ <https://lege5.ro/MonitorOficial/monge4dqmrrgy/monitorul-oficial-partea-i-nr-144-25-02-2016>

principal în baza practicii de specialitate din domeniul expertizei psihologice judiciare și a Protocolului privind recunoașterea alienării parentale²⁵.

Astfel, prin decizia sus-menționată *“se recunoaște fenomenul alienării parentale/părintești ca formă de abuz²⁶ psihologic (emoțional)²⁷ sever asupra copilului, constând în activitatea de denigrare sistematică a unui părinte de către celălalt părinte, cu intenția alienării (înstrăinării) copilului de către celălalt părinte”*.²⁸

Totodată, CPR a admis prevederile **Protocolului privind recunoașterea alienării parentale** (încheiat la 1 februarie 2016 între Institutul de Psihologie Judiciară – IPJ și Asociația Română pentru Custodie Comună – ARPCC) și **necesitatea formării profesionale a psihologilor în domeniul alienării parentale**. Psihologii subliniază în lucrările de specialitate riscurile la care poate duce alienarea parentală și de ce este o formă foarte gravă de abuz: *„blamarea unui părinte de către altul are repercusiuni asupra construirii imaginilor parentale și poate influența modul de raportare ulterioară a copilului la cei din jur. Astfel, dacă unui copil îi sunt prezentate imagini negative, el poate ajunge să blameze pe unul din părinți, iar prin identificare cu acesta poate dezvolta o imagine negativă despre sine. Rezultatul ar putea fi acela de respingere a părintelui în cauză, atitudine ce poate merge până la negarea filiației”*.²⁹

Neîntâlnit în practică până în anul 2013, fenomenul *alienării parentale* a cunoscut o amploare deosebită o dată cu intrarea în vigoare a Noului Cod de Procedură Civilă. **Art.910 – 914 C.proc.civ**³⁰ reglementează, în premieră, norme speciale privitoare la executarea hotărârilor judecătorești pronunțate în materie de minori și familie și introduc refuzul minorului drept impediment absolut în aducerea la îndeplinire a unei hotărâri judecătorești executorii și/sau definitive³¹. În loc să consolideze actul de justiție - hotărârile pronunțate în litigiile în care se decide, pe fond și cu autoritate de lucru judecat, ce este sau ce nu este în interesul unui minor - legiuitorul mută centrul de greutate în etapa executării hotărârii judecătorești deja pronunțate, și **lasă la arbitriul unui copil, oricât de mic, aducerea la îndeplinire a hotărârii magistraților**.

²⁵ <http://bgarecuperari.ro/alienarea-parentala-recunoscuta-ca-forma-de-abuz-asupra-copilului/>

²⁶ <https://www.lapsiholog.com/alienarea-parentala-recunoscuta-ca-forma-de-abuz-asupra-copilului/>

²⁷ Conform Legii nr.272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, prin **abuz asupra copilului** se înțelege orice acțiune voluntară a unei persoane care se află într-o relație de răspundere, încredere sau de autoritate față de acesta, prin care sunt periclitată viața, dezvoltarea fizică, mentală, spirituală, morală sau socială, integritatea corporală, sănătatea fizică sau psihică a copilului, și se clasifică drept abuz fizic, emoțional, psihologic, sexual și economic.

²⁸ <https://www.universuljuridic.ro/alienarea-parentala-o-problema-spinoasa-a-societatii-zilelor-noastre/>

²⁹ https://www.hotnews.ro/stiri-specialisti_stoica_si_asociatii-23416371-alienarea-parentala-incotro.htm

³⁰ <https://legeaz.net/noul-cod-de-procedura-civila/art-910>

³¹ <https://www.senat.ro/Legis/PDF/2016/16L607EM.pdf>

De altfel, o decizie a Curții Constituționale - **Decizia nr.18/2019**³², publicată în *Monitorul Oficial nr.685 din 20 august 2019* - readuce în prim plan un subiect extrem de controversat: *modalitatea de executare a hotărârilor judecătorești referitoare la minori*. „Cazul Sorina”³³ care a demonstrat pe deplin că neputința normelor procedurale execuționale civile (cele constatate a fi constituționale prin Decizia CCR nr.18/2019) a fost cea care a determinat recursul la intervenția organelor penale și preluarea cu forța a fetei, printr-o operațiune regretabilă, dar eficientă, în cele din urmă.

Acest caz³⁴ reprezintă exemplul perfect de alienare parentală și demonstrează că, în fața neputinței normelor civile de executare silită a hotărârilor judecătorești privitoare la minori, doar recursul, în extremis, la măsuri de forță ale organelor de jurisdicție penală, a fost în măsură să restabilească legalitatea, în interesul copilului.

Prin Decizia nr.18/2019, Curtea Constituțională a respins excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor **art.913 din Codul de procedură civilă**³⁵ referitoare la refuzul minorului de a-l părăsi pe debitor și de a-l însoți pe părintele creditor, cu prilejul executării silite a hotărârilor judecătorești referitoare la minori. Autorul excepției a adus în discuție problema extrem de sensibilă a *alienării părintești*. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul a arătat în esență, că prevederile legale criticate sunt neconstituționale, întrucât au determinat înmulțirea *cazurilor de înstrăinare* a copiilor de părinții lor, acest lucru fiind de natură a împiedica existența unei vieți de familie și a dezvoltării unei relații parentale normale în contextul separării părinților³⁶.

Astfel, procedura instituită de prevederile **art.910-914 din Codul de procedură civilă**, în vederea executării silite a hotărârilor referitoare la minori, necesită aproape 12 luni pentru parcurgere, ceea ce împiedică soluționarea cauzei într-un termen rezonabil, fiind cunoscut faptul că, în privința copiilor, timpul este un element cheie, iar odată ruptă ori iremediabil deteriorată legătura cu celălalt părinte, această separare produce efecte ireversibile și greu de cuantificat în mentalul copilului, viitor adult. De asemenea, aceeași procedură suspendă în mod efectiv viața de familie, ceea ce contravine *interesului superior al copilului*.

Consecvență propriei jurisprudențe anterioare (*Decizia CCR nr.299 din 12 mai 2016*³⁷ și *Decizia CCR nr.710 din 9 noiembrie 2017*³⁸), prin *Decizia CCR nr.18/2019*, instanța de

³² <https://lege5.ro/gratuit/gm2dcnrzgazq/decizia-nr-18-2019-referitoare-la-respingerea-excepției-de-neconstituționalitate-a-dispozițiilor-art-913-din-codul-de-procedura-civila>

³³ <https://romania.europalibera.org/a/cum-a-ajuns-o-adop%C8%9Bie-s%C4%83-fie-transformat%C4%83-%C3%AEn-v%C3%A2nzare-de-organe-%C8%99ase-%C3%AEntreb%C4%83ri-%C3%AEn-cazul-sorina/30019477.html>

³⁴ <https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/sorina-fetita-adoptata-in-sua-refuza-sa-mai-vorbeasca-in-limba-romana-de-ce-a-fost-readoptata-de-familia-sacarin.html>

³⁵ <https://lege5.ro/gratuit/gyztaoigtg/art-913-refuzul-minorului-codul-de-procedura-civila?dp=g43temjxg42to>

³⁶ https://www.hotnews.ro/stiri-specialisti_stoica_si_asociatii-23416371-alienarea-parentala-incotro.htm

³⁷ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/180302>

³⁸ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/199189>

contencios constituțional a respins excepția de neconstituționalitate și a considerat că dispozițiile legale analizate sunt constituționale și că nu sunt motive pentru a reveni asupra dezlegărilor date asupra acestei chestiuni.

În motivarea acestei decizii, pornind de la jurisprudența CEDO, prin care s-a dat prevalență *interesului superior al copilului*, care în funcție de natura și de gravitatea sa, poate să predomină asupra interesului părintelui, Curtea Constituțională apreciază că **minorul nu poate fi obligat să aibă relații personale cu părintele divorțat**³⁹ și că, tocmai de aceea, este necesară **parcurgerea unei etape de consiliere psihologică**, din care să reiasă cu claritate opțiunea reală a copilului. Astfel, copilul nu poate fi sancționat pentru că nu mai dorește să aibă relații personale cu unul dintre părinți, dar această dorință a sa este analizată cu ajutorul unui psiholog specializat, capabil să deceleze opiniile reale ale minorului de atitudinile condiționate de un eventual conflict de loialitate sau de manipularea părintelui căruia i-a fost încredințat copilul.

2. ASPECTE COMPARATIVE

AUSTRIA

Reglementările legale relevante sunt cuprinse în **art.138**⁴⁰ (care definește *interesul superior al copilului* și aspecte legate de *alienarea parentală*) și **art.177-183** (*custodia*), precum și **art.186-188 din Codul civil austriac - ABGB** (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*)⁴¹ și în broșura în limba engleză despre „Custodia părintească și drepturile copilului”(2018)⁴² elaborată de către Ministerul Justiției care ilustrează legislația austriacă în domeniu și poate fi utilă în înțelegerea implementării sale practice.

Astfel, conform **art.177⁴³-183 ABGB**⁴⁴:

Părinții care sunt căsătoriți (indiferent dacă copilul s-a născut înainte sau după nuntă) au custodia comună asupra copiilor. Alți părinți pot declara custodia comună la registratura stării civile sau a instanței. Custodia comună poate fi anulată de oricare dintre părinți în termen de 8 săptămâni de la stabilire. De asemenea, aceștia pot accepta orice altă soluție din partea instanței. Custodia comună a părinților care nu au aceeași locuință necesită

³⁹ <https://www.legal-land.ro/ccr-ref-procedura-de-executare-hotararilor-judecatoresti-referitoare-la-minori/>

⁴⁰ <https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/138>

⁴¹ https://www.trans-lex.org/602100/_austrian-civil-code/

⁴² https://www.justiz.gv.at/file/2c94848a651966db016614ba7a4b0e1a.de.0/obsorgebrosch%C3%BCre_en.pdf?forcedownload=true.

⁴³ <https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/177>

⁴⁴ https://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=&p_isn=42818&p_classification=01

determinarea unui custode primar. Aprobarea de către instanța de judecată a unui astfel de acord nu mai este necesară. Cu toate acestea, instanța poate modifica decizia privind acordarea custodiei dacă ar fi pus în pericol interesul superior al copilului. După divorț sau separarea reședinței, custodia comună nu încetează, dar un custode primar trebuie stabilit prin acord în fața Curții.

În fiecare caz, dacă *interesul superior al copilului* este în pericol, instanța trebuie să modifice dispozițiile privind custodia.

În cazul în care părinții nu sunt capabili să se pună de acord asupra unui custode primar după divorț sau separare, instanța trebuie să se pronunțe asupra unei încredințări preliminare de răspundere părintească pentru o perioadă de 6 luni. Același lucru se aplică dacă un părinte solicită custodia exclusivă sau orice modificare a aranjamentului (sau deciziei) de custodie. Părinții trebuie să-și demonstreze capacitatea de a îndeplini cerințele solicitate în decizia de custodie în timpul unei perioade de încercare de 6 luni în care judecătorul stabilește reguli provizorii pentru îngrijire, contact și întreținere.

Dreptul de a stabili reședința copilului aparține ambilor părinți care trebuie să ajungă la un consens. În cazul unui custode primar, ea sau el poate decide unilateral. Această dispoziție legală poate fi greșit înțeleasă dat fiind că și un părinte care se bucură de custodia exclusivă trebuie să-l informeze pe celălalt părinte despre toate problemele importante referitoare la copil.

Astfel, potrivit **Convenției de la Haga**⁴⁵ *privind răspunderea părintească și măsurile de protecție a copiilor*, un custode primar riscă o procedură de reîncredințare dacă ea sau el mută copilul: (a) fără a da informații adecvate celuilalt părinte sau (b) dacă ea sau el se mută după un ordin emis în favoarea celălalt părinte care nu are custodia.

Răspunderea poate fi acordată și altor adulți care locuiesc împreună cu copilul și care au o relație familială cu părintele îngrijitor, iar aceștia pot acționa în numele părintelui îngrijitor în problemele curente referitoare la copil. Același lucru este valabil și pentru părintele care nu are custodia în perioadele de contact (dar nu și în perioadele de răpire).

Art.186 - 188 ABGB: *Dreptul la contact*⁴⁶ revine oricărui părinte care are (sau a avut) o relație familială cu copilul. Contactul include perioadele de timp liber ale copilului, precum și timpul de lucru al copilului. Contactul poate fi dispus de către instanță și pus în aplicare chiar și împotriva voinței părintelui care deține custodia⁴⁷.

⁴⁵https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c074e3c2-7619-4d29-96ee-cf53b9cf241e.0019.01/DOC_2&format=PDF

⁴⁶<https://www.jusline.at/gesetz/abgb/paragraf/186>

BELGIA

Codul civil belgian⁴⁸ cuprinde mai multe dispoziții legale ce permit copilului să mențină o relație cu ambii părinți⁴⁹: - **art. 374, § 1, paragraful 4 din Codul civil**⁵⁰ prevede că, atunci când *autoritatea părintească*⁵¹ este încredințată exclusiv unuia dintre părinți, instanța pentru familie competentă va stabili modul în care părintele care nu exercită autoritatea părintească menține contactul personal cu copilul/copiii. Un astfel de contact personal poate fi refuzat numai din motive deosebit de grave.

În cazul în care părinții nu mai locuiesc împreună, dar exercită în comun autoritatea părintească asupra copilului, aceștia pot încheia un acord privind reședința și aranjamentul locuinței copilului lor.

Cu toate acestea, dacă nu reușesc să ajungă la un astfel de acord și litigiul lor este adus în fața instanței de familie, **art.374, § 2, paragraf 2 din Codul civil**⁵² prevede că instanța, la cererea a cel puțin unuia dintre părinți, examinează cu prioritate posibilitatea de a stabili reședința și locuința copilului în mod egal între părinți (așa-numita „*co-parenting residency*”). Conceptul de „*co-parenting residency*” înseamnă că îndatoririle de îngrijire medicală și acordurile pentru ședere și locuire ale copilului sunt împărțite în mod egal între părinți în urma unui divorț sau a încetării relației lor. Copilul rămâne, de exemplu, alternativ o săptămână cu mama și o săptămână cu tatăl.

Numai atunci când instanța consideră că rezidența și locuința distribuite în mod egal nu sunt soluția cea mai potrivită, poate impune un alt acord. În orice caz, instanța se pronunță printr-o hotărâre motivată, luând în considerare circumstanțele specifice ale cazului și *interesul superior al copilului* și al părinților acestuia.

- Dacă unul dintre părinți refuză să pună în aplicare o hotărâre judecătorească privind amenajarea locuinței copilului sau dreptul la contact personal, **art.387ter, primul paragraf din Codul civil**⁵³ îi oferă celui alt părinte posibilitatea de a prelua copilul înapoi, iar instanța de familie se pronunță cu prioritate pentru toate celelalte cauze.

De asemenea, **art.387ter, § 1, paragraf 3 din Codul civil** prevede că, în astfel de cazuri, *instanța de familie* poate lua noi decizii cu privire la autoritatea părintească sau la reședința și aranjamentul locuinței copilului atunci când este în interesul superior al copilului.

În cazul în care deciziile instanței în materie nu sunt puse în aplicare de unul dintre părinți, legea oferă celui alt părinte două soluții posibile:

⁴⁸ <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2013/05/Belgium-Belgian-Civil-Code-2007-fre.pdf>

⁴⁹ http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=fr&la=F&cn=1804032130&table_name=loi

⁵⁰ https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1804032150&la=F

⁵¹ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-be-en.do?init=true

⁵² https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1804032150&la=F

⁵³ https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1804032150&la=F

- **Art. 387ter, § 1, paragraf 4 din Codul civil** oferă un temei juridic clar pentru executarea silită a deciziilor referitoare la rezidența copilului și la amenajarea locuinței sau la dreptul la contact personal. Această executare silită se va efectua sub control judiciar. Instanța de familie competentă stabilește natura unei astfel de măsuri și termenii și condițiile în care aceasta poate fi realizată, ținând seama de interesul superior al copilului.

- **Art.387ter, § 1, paragraf 5 din Codul civil**⁵⁴ prevede că instanța de familie poate impune, de asemenea, plata unei penalități pentru părintele care refuză punerea în aplicare pentru a se asigura că decizia sa referitoare la reședința copilului și la aranjamentul locuinței sau la dreptul la contact personal va fi respectat.

BULGARIA

Termenii juridici folosiți în legislația bulgară pentru *răspunderea părintească* și *custodie* sunt „drepturi și obligații parentale” și „exercitarea drepturilor părintești”. Aceste noțiuni includ toate drepturile și obligațiile pe care un părinte le are față de copiii sub vârsta majoratului. Legislația bulgară stabilește o distincție între minorii cu vârsta sub 14 ani și copiii care au între 14 și 18 ani. Drepturile părintești sunt exercitate cu privire la ambele categorii de vârstă a copiilor.⁵⁵

Cadrul legal pentru relațiile dintre părinți și copii este cuprins în **Capitolul IX din Codul familiei**⁵⁶, precum și în dispoziții separate ale acestuia, precum în **art.59 - custodia copiilor după divorț**. Ambii părinți au drepturi și obligații egale față de minori, indiferent dacă se află într-o căsătorie sau nu fiind de comun acord și în interesul superior al copilului.

Regula generală este că ambii părinți exercită autoritatea părintească în mod egal. Legea prevede dispoziții explicite privind drepturile bunicilor de a păstra legătura cu copilul. Copiii sub vârsta majoratului sunt obligați să locuiască cu părinții lor, cu excepția cazului în care există motive importante care să justifice contrariul. În cazul în care nu este respectată această obligație, instanța dispune înapoierea copilului la părinți, la cererea acestora și după audierea copilului în cazul în care acesta are peste 10 ani.

⁵⁴ https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg_2.pl?language=fr&nm=1804032150&la=F

⁵⁵ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-bg-ro.do?init=true&member=1

⁵⁶ https://www.international-divorce.com/hague_convention_bulgaria#:~:text=The%20Family%20Code%20settles%20relations,well%20as%20guardianship%20and%20tutelage.&text=Respect%20for%20the%20personality%20in,between%20members%20of%20the%20family.

Atunci când există un dezacord cu privire la exercitarea drepturilor și obligațiilor părintești, părinții pot solicita un *mediator* sau pot acționa în instanță pentru soluționarea litigiului cu audierea acestora și, dacă este necesar, a copilului.

În cazul unei hotărâri de divorț, instanța are, de asemenea, obligația de a se pronunța asupra exercitării drepturilor părintești, relațiilor personale și întreținerii copiilor rezultați din căsătorie și asupra utilizării domiciliului familial, ținând cont de interesul superior al copilului.

Instanța hotărăște căruia dintre soți i se acordă drepturile parentale și măsurile referitoare la exercitarea acestor drepturi, relațiile personale dintre copii și părinți și întreținerea copiilor. Atunci când alege care părinte își va exercita drepturile părintești, instanța evaluează toate circumstanțele, având în vedere *interesul superior al copilului*, și îi audiază pe părinți și copii, cu condiția ca aceștia din urmă să aibă peste 10 ani.

În cazul în care părinții care trăiesc împreună nu sunt de acord asupra unor probleme referitoare la drepturile părintești, litigiul este înaintat tribunalului districtual. Hotărârea judecătorească poate fi atacată în conformitate cu normele generale.

Părinții pot încheia *acorduri extrajudiciare* privind acordarea și exercitarea drepturilor părintești, precum și modalitățile de contactare a părintelui care nu are drepturi parentale, dar aceste acorduri nu sunt obligatorii din punct de vedere juridic. În pofida existenței unui acord extrajudiciar, oricare dintre părinți poate introduce o acțiune privind drepturile părintești sau modalitățile de contactare a copilului, iar instanța se va pronunța cu privire la modul în care drepturile părintești se exercită din acel moment, indiferent de acordul extrajudiciar. De asemenea, cadrul juridic este același pentru modalitățile de contactare a copilului cu părintele care nu are custodia și nu locuiește împreună cu acesta.⁵⁷

Conform **art.59, alin.6, teza a doua din Codul familiei** - atunci când, la audierea părinților și a copiilor, instanța a colectat informații despre existența unei *înstrăinări /alienări părintești*, va solicita ca un psiholog expert să pregătească o expertiză psihologică în acest sens, și să o prezinte în fața instanței. Acest lucru este necesar deoarece instanța nu are cunoștințe specifice despre psihologia copilului. În cazul în care instanța nu dispune realizarea expertizei în cauză, acesta este un motiv suficient pentru recurs împotriva hotărârii instanței în ceea ce privește stabilirea contactelor personale între copil și părintele care nu exercită drepturile părintești.

Pentru a ajunge la o concluzie, expertul se întâlnește cu copilul și discută cu părinții acestuia, după care propune măsuri pentru contactul personal al copilului cu părintele. Expertul trebuie să stabilească cum se simte copilul în prezența părintelui, dacă dorește să-l vadă și dacă întâlnirile sunt în interesul superior al copilului.

⁵⁷ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-bg-ro.do?init=true&member=1

Concluzia expertului privind existența unui *sindrom de alienare parentală* al unui copil împotriva părintelui, este examinată de instanță, clarificând cauzele acestui sindrom.

Proba cu martori poate fi utilizată în acest caz pentru a identifica cauzele care au dus la această alienare. În cazul înstrăinării părintești, se recomandă ca întâlnirile dintre copil și părinte să aibă loc inițial într-un mediu protejat sau în prezența unui psiholog.

Jurisprudența acceptă că „părintele căruia îi este lăsat copilul să fie crescut nu trebuie să-l înstrăineze de celălalt părinte, deoarece acest lucru evocă calitățile morale slabe ale aceluia părinte și este motivul pentru care copilul trebuie crescut de către celălalt părinte.” Instanța a mai susținut că, în cazul sindromului de înstrăinare severă a părinților, este nejustificată acordarea drepturilor părintești părintelui înstrăinat deoarece, în majoritatea cazurilor, comportamentul ambilor părinți este cauza sindromului de înstrăinare a părinților.

În decizia sa, instanța stabilește, dacă este necesar, măsurile de protecție adecvate respectiv cu cine poate locui copilul, cum vor fi reluate relațiile personale în prezența unui psiholog pentru o perioadă determinată.

CEHIA

Termenul „răspundere părintească” este consacrat în **Codul Civil (Legea nr. 89/2012)**⁵⁸. Acest termen include un set de drepturi și obligații ale părinților, compus din:

- îngrijirea copilului, inclusiv, în special, îngrijirea acordată sănătății și dezvoltării sale fizice, emoționale, intelectuale și morale;
- protecția copilului;
- menținerea unor relații personale cu copilul;
- asigurarea creșterii și educării sale;
- determinarea reședinței sale;
- reprezentarea copilului și administrarea bunurilor sale⁵⁹.

Răspunderea părintească începe la nașterea copilului și se termină atunci când copilul dobândește capacitate juridică deplină. Durata și domeniul de aplicare a răspunderii părintești pot fi modificate doar de o instanță judecătorească.

Autoritatea părintească este exercitată de către părinți, în conformitate cu interesele copilului. Înainte de a lua o decizie care are un impact asupra intereselor copilului, părinții vor informa copilul cu privire la toate elementele necesare care să îi permită să își formeze

⁵⁸ **Act no. 89/2012 Coll., Civil Code**. Accesible from legal system ASPI (translation into English) - <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/Civil-Code.pdf>

⁵⁹ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-cz-ro.do?member=1

propria opinie cu privire la o anumită problemă. Acest lucru nu se aplică în cazul în care copilul nu este capabil să accepte în mod corespunzător informațiile, nu este în măsură să își prezinte propria opinie sau nu este în măsură să își informeze părinții cu privire la opinia sa. Părinții vor acorda o atenție specială opiniei copilului și o vor lua în considerare pentru a lua o decizie.

Legislația nu menționează în mod specific *sindromul de înstrăinare parentală* (*Syndrom zavrženého rodiče* în limba cehă), dar acest termen este folosit în jurisprudență și literatură. Prevederile legale, care abordează în mod specific prevenirea *înstrăinării / alienării* relației reciproce dintre copil și părinte, sunt următoarele:

- **art. 888 din Codul civil:** „Un copil care este în grija numai a unuia dintre părinți are dreptul să aibă contact cu celălalt părinte în măsura în care este în interesul său, iar acel părinte are dreptul la contact cu copilul, cu excepția cazului în care un astfel de contact este limitat sau interzis de către o instanță; o instanță poate specifica, de asemenea, condițiile contactului, în special acolo unde urmează să aibă loc, precum și să identifice persoanele care pot sau nu să participe la contact. Un părinte care are grija copilului este obligat să îl pregătească pentru contactul cu celălalt părinte, să faciliteze în mod corespunzător contactul și să coopereze cu celălalt părinte în exercitarea drepturilor sale de a contacta în măsura necesară. ”

- **art.889 din Codul civil:** „Părintele care are grija copilului dar și celălalt părinte trebuie să se abțină de la orice faptă care ar interfera relația copilului cu ambii părinți sau care ar îngreuna creșterea copilului. Dacă un părinte care are permanent grijă de copil îl împiedică pe celălalt părinte să aibă contact cu copilul fără niciun motiv, un astfel de comportament constituie temeiul unei noi hotărâri judecătorești cu privire la care dintre părinți ar trebui să aibă grijă de copil. ”

- **art.891, alin. (1) din Codul civil:** „Părintele care are grijă de un copil și celălalt părinte trebuie să cadă de acord asupra modului în care părintele care nu are grijă de copil va avea contact cu copilul. În cazul în care părinții nu sunt de acord sau dacă este cerut de interesul creșterii copilului și de situația din familie, instanța judecătorească va reglementa contactul cu copilul.”

- **art. 907 alin. (3) din Codul civil:** „Atunci când decide cu privire la încredințarea copilului, instanța trebuie să ia în considerare și dreptul copilului de a fi îngrijit de ambii părinți și de a menține un contact personal cu aceștia dar și de dreptul părintelui în grija căruia copilul nu va fi încredințat de a obține informații frecvente despre copil; instanța trebuie să ia în considerare și capacitatea unui părinte de a se pune de acord cu celălalt părinte asupra creșterii copilului. ”

Conform jurisprudenței existente, problematica *sindromului de înstrăinare parentală*⁶⁰ poate fi vizată de o varietate de tipuri de intervenții stabilite de către instanță, în funcție de gravitatea sindromului copilului. O intervenție în cazurile ușoare ale sindromului⁶¹ poate cuprinde terapia pentru copilul manipulat, întâlnirile unui copil cu un psiholog pentru copii, terapia de familie, o intervenție a centrului de consiliere familială sau întâlnirile susținute treptat între părintele înstrăinat și copil.

În cele mai grave cazuri, instanța poate decide pentru încredințarea unui copil în grija unui părinte înstrăinat sau plasarea unui copil într-un mediu neutru⁶².

CROAȚIA

Dreptul familiei⁶³ nu folosește conceptul de *sindrom de înstrăinare parentală*. Acesta reglementează răspunderea părintească egală și restricționează drepturile de exercitare a responsabilității părintești cu scopul de a preveni manipularea și înstrăinarea unui copil de unul dintre părinți.

Termenul *sindrom de alienare parentală* este utilizat în rapoartele martorilor experți sau în avizele experților realizate de centrele de asistență socială la cererea instanței în litigiile dintre părinți.

Prin *răspundere părintească* se înțelege ansamblul responsabilităților, obligațiilor și drepturilor ce le revin părinților în vederea protejării și promovării drepturilor personale și patrimoniale ale copilului, precum și a interesului superior al copilului. Părinții au obligația de a-și exercita autoritatea părintească în funcție de nevoile și capacitățile de dezvoltare ale copilului. Aceștia nu pot renunța la dreptul de exercitare a autorității părintești. Părinții trebuie să discute și să convină cu copilul asupra aspectelor individuale ale autorității părintești, în funcție de vârsta și gradul de maturitate al acestuia⁶⁴.

Problemele în materie de răspundere părintească pot fi soluționate prin elaborarea unui *plan de exercitare a autorității părintești în comun sau printr-o hotărâre judecătorească*. Planul de exercitare a autorității părintești în comun reprezintă un acord scris între părinți

⁶⁰ Jana Tomešová, Syndrom zavrženého rodiče, Právní prostor, 23.01.2019. Accesibil la:

<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzeneho-rodice>

⁶¹ Jana Tomešová, Syndrom zavrženého rodiče – jak se bránit? Právní prostor, 29.01.2019. Accesibil la:

<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndrom-zavrzenehorodice-jak-se-branit>

⁶² Jana Tomešová, Syndrom zavrženého rodiče – jak se bránit? II. část, Právní prostor, 27.02.2019.

Accesibil la: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obcanske-pravo/syndromzavrzeneho-rodice-jak-se-branit-ii-cast>

⁶³ <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>

⁶⁴ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-hr-ro.do?member=1

care stabilește modalități de exercitare a autorității părintești în comun în cazul în care părinții copilului nu trăiesc ca o familie cu titlu permanent.

Planul de exercitare a autorității părintești în comun trebuie să specifice următoarele:

- 1. locul și adresa la care locuiește copilul;*
- 2. timpul petrecut de copil cu fiecare părinte;*
- 3. modalitățile referitoare la schimbul de informații privind consimțământul necesar în contextul adoptării deciziilor importante pentru copil și la schimbul de informații importante referitoare la copil;*
- 4. cuantumul pensiei de întreținere ce revine în sarcina părintelui care nu locuiește împreună cu copilul; și*
- 5. modalitățile de soluționare a problemelor viitoare.*

Părinții pot elabora planul de exercitare a autorității părintești în comun din proprie inițiativă sau în contextul procedurii de consiliere obligatorie sau de mediere familială. Un părinte care nu-și exercită responsabilitatea părintească sau care are un drept restrâns la responsabilitatea părintească, are dreptul de a avea contacte personale cu copilul și de a lua decizii curente cu privire la copil atunci când copilul rămâne cu celălalt părinte și să obțină informații despre circumstanțe importante legate de copil (de exemplu despre sănătatea copilului sau rezultatele școlare – **art.112 din Codul Familiei**⁶⁵). În mod excepțional, instanța poate decide să restricționeze sau să interzică, pentru o perioadă fixă sau nedeterminată, contactele personale ale părintelui cu care copilul nu locuiește, dacă acest lucru este necesar pentru a proteja drepturile și bunăstarea copilului (**art.123 din Codul Familiei**).

Instanța poate adopta, de asemenea, o decizie privind contactele personale temporare dintre părinți și copii sub supravegherea unui profesionist desemnat de centrul de asistență socială timp de până la 6 luni, durată care poate fi prelungită cu încă 6 luni (**art.124 și 414 din Codul Familiei**).

În cazul în care părinții nu reușesc să ajungă la un acord în ceea ce privește planul de exercitare a autorității părintești în comun sau dacă acesta este respins de instanță, fie părintele, fie copilul pot introduce o acțiune în justiție în vederea soluționării oricăror probleme legate de părintele cu care va locui copilul, modalitățile de exercitare a autorității părintești, legăturile personale ale copilului cu celălalt părinte sau pensia de întreținere a copilului. În cadrul procedurilor având ca obiect stabilirea părintelui cu care va locui copilul, exercitarea autorității părintești sau legăturile personale ale copilului cu celălalt părinte, instanța nu este obligată să respecte cererile formulate de păți.

⁶⁵ <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>

Instanța poate pronunța o hotărâre de stabilire a părintelui cu care va locui copilul, a modului în care copilul va menține legăturile personale cu celălalt părinte și a exercitării autorității părintești pe baza acordului părinților, dacă aceasta consideră acordul ca fiind în interesul superior al copilului.

În conformitate cu **art.413 din Codul familiei**⁶⁶, instanța va hotărî din oficiu în ceea ce privește stabilirea părintelui cu care va locui copilul, a modalităților de exercitare a autorității părintești, a legăturilor personale ale copilului cu celălalt părinte și a pensiei de întreținere a copilului printr-o decizie prin care se stabilește desfacerea definitivă a căsătoriei sau anularea acesteia, sau pronunțarea divorțului și în alte cazuri în care părinții trăiesc separat, sau printr-o decizie având ca obiect contestarea maternității sau a paternității, în cazul în care pronunțarea respectivei hotărâri este posibilă și necesară în ceea ce privește rezultatul procedurilor judiciare și situația de fapt a cauzei. Instanța poate: 1). să restricționeze sau să interzică legăturile personale ale copilului cu celălalt părinte; 2). să se pronunțe în sensul supravegherii legăturilor personale de către un expert; 3). să stabilească o măsură de protejare a drepturilor și a interesului superior al copilului, în funcție de circumstanțele cauzei sau 4). să se pronunțe asupra desfășurării legăturilor personale cu mama vitregă sau cu tatăl vitreg, în cazul în care au locuit împreună cu copilul și i-au oferit îngrijire în contextul desfacerii căsătoriei.

Conform **art.417 din Codul familiei**, în cadrul procedurii de stabilire a legăturilor personale ale copilului cu celălalt părinte, instanța are obligația de a informa părinții că aceste legături au o importanță deosebită pentru bunăstarea copilului, de a-i încuraja să ajungă la un acord și să participe la procedura de mediere familială în alte cazuri decât cele legate de violența domestică și, în cazul în care părinții nu reușesc să ajungă la un acord, să se asigure că locul în care copilul urmează să interacționeze cu celălalt părinte este adecvat pentru copil, având în vedere constrângerile de natură geografică și de timp ale celuilalt părinte. Hotărârea instanței trebuie să furnizeze detalii cu privire la modul în care, ora la care și locul în care celălalt părinte poate prelua și înapoia copilul și, dacă este necesar, detalii referitoare la costurile ocazionate în acest sens. În notele explicative ale hotărârii, instanța va include un avertisment scris precizând consecințele juridice ale nerespectării obligației de facilitare a contactului copilului cu celălalt părinte (printre care amendă, pedeapsă cu închisoarea sau decizie de modificare a hotărârii judecătorești având ca obiect stabilirea părintelui cu care va locui copilul).

În conformitate cu **art.418 din Codul familiei**, în cadrul procedurii de stabilire a legăturilor personale ale copilului cu celălalt părinte, instanța poate prevedea una sau mai multe măsuri de asigurare a executării în cazul în care există suspiciuni că este puțin probabil ca părintele cu care locuiește copilul să respecte hotărârea în acest sens, în special: 1). să numească o persoană responsabilă de punerea în aplicare a hotărârii sau a măsurilor

⁶⁶ <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>

care permit menținerea legăturilor personale ale copilului cu celălalt părinte și 2). să dispună ca părintele cu care locuiește copilul să depună o garanție în numerar.

Potrivit **art.419 din Codul familiei**⁶⁷, instanța poate dispune, în cadrul procedurii de stabilire a legăturilor personale ale copilului cu celălalt părinte, una sau mai multe măsuri de asigurare a înapoierii copilului sau de prevenire a răpirii copilului de către părintele respectiv (de exemplu, obligarea părintelui să își predea pașaportul la instanța care a dispus măsura în perioada de vizitare, să depună o garanție în numerar, interzicerea înstrăinării sau grevării drepturilor de proprietate ale părintelui respectiv - detalii referitoare la interdicție fiind înregistrate în registrele publice, solicitarea prezenței părintelui în mod regulat la un organism autorizat, cum ar fi un centru de asistență socială, împreună cu copilul și la locația unde are loc întâlnirea, stabilirea locului în care urmează să aibă loc întâlnirea, interzicerea părăsirii de către copil a țării în care urmează să aibă loc întâlnirea și înscrierea detaliilor referitoare la interdicție în cadrul unui sistem informatic național sau transnațional).

În contextul dispunerii măsurilor la care se face referire anterior, instanța va avea în vedere, cu precădere, comportamentul din trecut al părintelui cu drept de vizită.

În conformitate cu **art.421 din Codul familiei**, nu se impune includerea unor note explicative în cadrul hotărârii de stabilire a custodiei sau a modalităților de vizitare a copilului, în cazul în care hotărârea se bazează pe un acord încheiat între părinți, în conformitate cu dispozițiile Codului familiei, sau dacă hotărârea a fost pronunțată pe cale orală în prezența tuturor părților și toate părțile s-au angajat să nu recurgă la căi de atac.

ESTONIA

Părinții care sunt căsătoriți exercită răspunderea părintească în comun, și anume dețin custodia asupra copiilor lor. În cazul în care părinții unui copil nu sunt căsătoriți la data nașterii copilului, aceștia dețin răspunderea părintească în comun, cu excepția cazului în care și-au exprimat dorința de a ceda răspunderea părintească unuia dintre ei în momentul depunerii declarațiilor de intenție privind recunoașterea paternității sau a maternității⁶⁸.

Ambii părinți au dreptul de a menține legături personale cu copiii lor, ceea ce înseamnă obligația și dreptul de a lua contact în mod direct cu copiii lor. Dreptul de a menține legături personale cu copiii nu depinde de existența custodiei. De asemenea, părinților le revine obligația de întreținere în ceea ce privește copiii minori.

⁶⁷Codul Familiei, în vigoare de la 01.01.2020: <https://www.zakon.hr/z/88/Obiteljski-zakon>

⁶⁸ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-ee-ro.do?member=1

Legislația estonă privind familia (**Codul Familiei**)⁶⁹ nu recunoaște în mod explicit *sindromul de alienare parentală*. Există doar dispoziții limitate în ceea ce privește prevenirea înstrăinării între un copil și un părinte prezentate în **Capitolul 10, Titlul 6 din Codul Familiei**, care se concentrează asupra dreptului de acces.

Art.143. Dreptul de acces la copil

(1) Un copil are dreptul de a menține contactul personal cu ambii părinți. Ambii părinți au obligația și dreptul de a lua contact direct cu copilul lor.

(2) Părintele se abține de la orice acțiune care dăunează relației dintre copil și celălalt părinte sau care împiedică creșterea copilului. Aceeași prevedere se aplică dacă un copil este îngrijit și crescut de o altă persoană.

(2¹) În cazul separării legale a părinților, părinții convin asupra accesului părintelui separat la copil. În cazul unui litigiu între părinți, procedura de acces a părintelui la copil se stabilește la cerere de către instanță.

(3) O instanță poate restricționa dreptul de acces sau executarea deciziilor anterioare luate cu privire la dreptul de acces sau poate pune capăt exercitării dreptului de acces.

(3¹) O instanță poate dispune ca un părinte să aibă acces la copil în prezența unei terțe persoane. În cazul în care a treia persoană este o municipalitate sau o persoană juridică de drept privat, municipalitatea sau consiliul local sau persoana juridică trebuie să desemneze o persoană fizică competentă pentru a îndeplini această funcție.

(4) O instanță poate permite, interzice sau restricționa accesul unei terțe persoane la un copil în interesul acestuia. O instanță poate impune unei persoane implicate obligația de a se abține de la orice acțiune care dăunează relației dintre copil și părinții săi sau care împiedică creșterea copilului.

(5) O instanță poate aplica măsurile specificate în prezenta secțiune și din proprie inițiativă.

Art.144. Cerința de a furniza informații

Un părinte are dreptul să solicite de la celălalt părinte informații despre circumstanțe importante legate de persoana și activitățile unui copil, cu excepția cazului în care acestea sunt în conflict cu interesele copilului.

⁶⁹ Codul Familiei: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/Riigikogu/act/507022018005/consolide>

În cazul în care părinții sunt divorțați sau separați, aceștia trebuie să decidă asupra modului de soluționare a chestiunilor în materie de custodie. Părinții pot conveni asupra modalităților de exercitare a dreptului lor de reprezentare în comun.

Cu toate acestea, modificarea regimului de custodie și încetarea custodiei comune, pot fi stabilite doar de instanță. Fiecare părinte are dreptul de a solicita în instanță, în cadrul procedurii de depunere a cererilor, transferul, parțial sau integral, al dreptului de custodie asupra copilului în sarcina sa. De asemenea, o instanță se poate pronunța asupra unui litigiu în materie de custodie ca parte a unei acțiuni civile, dacă aceasta este solicitată în cadrul procesului de divorț sau în coroborare cu plata pensiei de întreținere.

În cazul în care părinții dețin custodia comună, aceștia își exercită drepturile în acest sens față de copilul lor și își îndeplinesc obligația de întreținere pe propria răspundere, având în vedere bunăstarea generală a copilului. Părinții care dețin custodia comună au și un drept de reprezentare în comun.

În cazul în care părinții care exercită custodia comună nu reușesc să ajungă la un acord în ceea ce privește o chestiune importantă pentru copil, la solicitarea unuia dintre părinți, instanța poate acorda putere de decizie în acest sens unui singur părinte.

În cazul transferului competențelor decizionale, o instanță poate limita exercitarea acestora sau poate impune obligații suplimentare în sarcina părintelui care exercită acest drept.

Litigiile în materie de custodie sunt soluționate de instanțele regionale. În cazul unui litigiu în materie de custodie, solicitantul trebuie să depună o cerere la o instanță regională pentru judecarea cauzei. Cererea trebuie depusă la instanța regională care are competență la locul de reședință al copilului.

În cerere trebuie menționate denumirea instanței, datele personale ale solicitantului, persoana vizată și copiii acestora, precum și solicitarea expresă a petentului. Pe lângă acestea, în cerere trebuie precizate faptele, iar solicitantul trebuie să menționeze și să prezinte dovezile de care dispune.

FRANȚA

Legislația franceză nu recunoaște *sindromul de alienare parentală*⁷⁰(**SAP**), chiar dacă există dezbateri în această privință. Astfel, *judecătorii*⁷¹ *de la instanțele de familie*⁷² au flexibilitate pentru a decide asupra înstrăinării / privării de autoritatea părintească⁷³ existând o jurisprudență vastă⁷⁴ în acest domeniu.

Dispozițiile legale aplicabile privind *răspunderea părintească* sunt menționate la **art.372 din Codul civil**, care prevede că: „Tatăl și mama exercită în comun autoritatea părintească.”

„Cu toate acestea, atunci când filiația este stabilită față de unul dintre ei la mai mult de un an de la nașterea copilului, acesta din urmă exercită singur autoritatea părintească. La fel se întâmplă atunci când filiația este declarată judiciar față de al doilea părinte al copilului. ”

„Cu toate acestea, autoritatea părintească ar putea fi exercitată în comun în cazul în care o declarație comună, atât a mamei, cât și a tatălui este adresată directorului serviciilor de grefă ale instanței sau printr-o decizie a judecătorului de familie.”

Conceptul de „custodie a copiilor” a fost abrogat în dreptul francez al familiei în 1987. De altfel, conceptul de „custodie comună” (*garde conjointe*) în dreptul francez poate fi interpretat în sens larg, ca exercițiu comun al autorității părintești sau în sens restrâns, respectiv că reședința copilului va alterna⁷⁵ între casa fiecărui părinte (uneori este denumit *custodie alternativă*, deși acest termen este incorect din punct de vedere juridic: ar trebui numit „reședință fixă alternativă”)⁷⁶.

În principiu, părinții exercită autoritatea părintească în comun, fără a fi necesară o hotărâre judecătorească. Principiul *parentalității comune* este consacrat în legislația franceză. Acesta înseamnă că fiecare părinte are un rol egal în viața și educația copilului și îi oferă îngrijirea zilnică necesară. Exercițiul comun al autorității părintești⁷⁷ înseamnă că părinții iau împreună toate deciziile importante care afectează copilul⁷⁸.

⁷⁰ <http://www.ase mip.org/content/1037-le-juge-aux-affaires-familiales-face-au-syndrome-d-alienation-parentale#.YJ0dWhozZ6o>

⁷¹ Marc Juston, Le juge aux affaires familiales face au syndrome d'aliénation parentale : comment le repérer et le gérer, **Journal du droit des jeunes** 2011/7 (N° 307), p.19 - 27

⁷² <https://www.village-justice.com/articles/juge-francais-face-alienation-parentale-par-jean-pannier-avocat,33754.html>

⁷³ <https://www.acalpa.info/wp-content/uploads/2021/01/NEWSLETTER-ACALPA-2019.pdf>

⁷⁴ <https://www.cairn.info/revue-journal-du-droit-des-jeunes-2011-7-page-19.htm>

⁷⁵ **La loi n°2002-305 du 4 mars 2002 relative à l'autorité parentale autorise la résidence alternée**

⁷⁶ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-fr-ro.do?clang=en

⁷⁷ <https://rm.coe.int/09000016805d6dc5>

⁷⁸ M. JUSTON, E. TEIXEIRA, « La co-audition de l'enfant dans les séparations familiales : une réponse adaptée à la protection de l'enfant », *JurisClasseur, Droit de la Famille*, N°6 / 2011, p.13-16.

De asemenea, copilul poate rămâne cu părinții la adresele respective în săptămâni alternative. Acest lucru necesită ca părinții să trăiască aproape unii de alții și să comunice bine. Reședința alternativă nu implică neapărat o împărțire egală a timpului. Adesea părinții exercită autoritatea părintească în comun, dar reședința obișnuită a copilului este stabilită cu unul dintre părinți cu drept de acces și cazare pentru celălalt.

Deciziile instanței de familie pot fi atacate în termen de o lună, în afară de deciziile bazate pe **art.481-1 din Codul de procedură civilă**⁷⁹ (hotărâri pe fond luate în procedură accelerată), care pot fi atacate cu apel în termen de 15 zile. Ordonanțele *judcătorului de familie* pot fi atacate în termen de 15 zile (măsuri provizorii, ordine de protecție). Contestația va fi depusă în scris și va fi soluționată de Curtea de Apel competentă teritorial (Cour d'appel), iar reprezentarea de către un avocat este obligatorie.

De asemenea, **Legea nr.305 din 4 martie 2002 privind autoritatea părintească**⁸⁰ acordă prioritate drepturilor copilului și ia în considerare interesul superior al minorului. Pentru a facilita aplicarea autorității părintești partajate, legiuitorul stabilește principiul „prezumției de acord pentru actele obișnuite” prin **art.372-2 din Codul civil**. Părinții își exercită în comun autoritatea părintească, ceea ce sugerează luarea deciziilor în comun pentru acțiunile cotidiene ale copilului.⁸¹

Deciziile privind autoritatea părintească luate de către judecătorul din cadrul instanței de familie (JAF) sunt executorii. În cazul nerespectării acestor hotărâri judecătorești, de exemplu, dacă unul dintre părinți are dreptul de acces și cazare, iar celălalt părinte îl împiedică să-și exercite acest drept, poate fi depusă o plângere la procurorul public de la instanța din departamentul în care este rezident copilul. Împiedicarea celuilalt părinte să-și exercite dreptul de acces și cazare constituie o infracțiune de reținere a unui minor, care presupune o pedeapsă de un an de închisoare și o amendă de 15.000 euro.

Judecătorii instanțelor de familie pot impune o penalitate, în plus față de măsurile pe care le dispun. Aceștia pot, chiar din proprie inițiativă, să impună o penalitate pentru a se asigura că decizia lor este pusă în aplicare. Dacă circumstanțele o impun, aceștia pot stabili, de asemenea, o penalitate privind nerespectarea consimțământului reciproc stipulat în hotărârea de divorț⁸².

⁷⁹ **Les jugements en procédure accélérée au fond (Article 481-1)**
https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000039661612/

⁸⁰ LOI n° 2002-305 du 4 mars 2002 relative à l'autorité parentale:

(1) <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000776352>

⁸¹ <http://thesesante.ups-tlse.fr/1323/1/2016TOU31509.pdf>

⁸² Loi n°2004-439 du 26 mai 2004 relative au divorce: <https://www.cairn.info/revue-journal-du-droit-des-jeunes-2011-7-page-19.htm#no7>

Astfel, judecătorii de la instanța de familie pot dispune o amendă civilă de până la 10.000 euro atunci când un părinte, în mod grav sau repetat, împiedică în mod deliberat executarea unei decizii, un acord de divorț consimțit reciproc sub forma unui document privat contrasemnat de avocați sau depus în original la un notar sau un acord aprobat care stabilește modalitățile de exercitare a autorității părintești.

În cele din urmă, la cererea judecătorului de familie sau a părintelui în cauză, procurorul poate solicita, în cazuri excepționale, asistența poliției pentru a asigura executarea unei decizii luate de către un judecător, a unui acord de divorț sau a unui acord aprobat care stabilește aranjamentele pentru exercitarea autorității părintești, de exemplu aplicarea dreptului de acces și cazare. Astfel, în funcție de circumstanțe, cererea trebuie adresată procurorului sau judecătorului de familie care a luat decizia.

Legea nr.293 din 5 martie 2007 de reformare privind protecția copiilor⁸³, dă posibilitatea ca *judecătorul pentru minori* să decidă din proprie inițiativă dacă a luat la cunoștință de o situație de pericol pentru un copil. Cu toate acestea, **deciziile judecătorului pentru minori (juge des enfants) sunt provizorii.**

Singurul judecător cu jurisdicție asupra drepturilor de vizitare și cazare pentru copii este judecătorul specializat pentru cauze de familie (JAF).

Medierea familială⁸⁴ este, de asemenea, un mijloc la care poate apela judecătorul de familie pentru a ajuta la soluționarea litigiilor în timpul unei separări⁸⁵ matrimoniale. Această modalitate este consacrată în legislația franceză prin Legea din 4 martie 2002 privind autoritatea părintească și **art.373-2-10 din Codul civil.**

Un serviciu de mediere este solicitat de judecător după acordul părților pentru a dezamorsa conflictul familial și pentru soluționarea diferitelor dezacorduri.

Nu în ultimul rând, **ancheta socială** poate fi dispusă de către *judecătorul specializat pentru familie (juge aux affaires familiales - JAF)* conform **art.373-2-12 din Codul civil.** Potrivit acestui articol, *ancheta socială* „își propune să colecteze informații despre situația familiei și condițiile în care trăiesc și sunt crescuți copiii”. Această investigație poate fi solicitată de instanță în paralel cu o expertiză psihologică sau psihiatrică. Ea este solicitată frecvent în urma eșecului măsurii de mediere familială. *Decretul din 12 martie 2009 referitor la anchetatorii sociali și la stabilirea prețurilor pentru investigațiile sociale în materie civilă*, prevede o listă de anchetatori care este disponibilă la fiecare Curte de Apel. Această misiune poate fi încredințată oricărei „persoane calificate” (conform **art.373-2-12 din Codul civil**) din

⁸³ LOI n° 2007-293 du 5 mars 2007 réformant la protection de l'enfance-

<https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000000823100>

⁸⁴ <https://www.cairn.info/revue-journal-du-droit-des-jeunes-2011-7-page-19.htm#re8no8>

⁸⁵ <https://www.village-justice.com/articles/Separation-parents-alienation-parentale,4525.html>

domeniul social sau psihologic. Profesiile reprezentate sunt asistenții sociali, educatorii sau psihologii.

Art.1183 din Codul de procedură civilă⁸⁶ permite judecătorului pentru copii să dispună măsuri de investigație și, în special, *măsura de investigație educațională judiciară (MJIE)*⁸⁷. Acest serviciu este exercitat de profesioniștii în protecția judiciară a tinerilor (PJJ) direct sau de sectorul asociativ autorizat finanțat de PJJ. Școala Națională a PJJ oferă pregătire profesională în realizarea MJIE.

De asemenea, *judecătorul pentru copii* este singurul magistrat autorizat să solicite o *măsură educațională într-un mediu deschis (AEMO)*⁸⁸ pentru a menține copilul în casa părintească). Această măsură judiciară a fost creată prin Ordonanța din 23 decembrie 1958⁸⁹.

GERMANIA

Termenul „responsabilitate părintească” acoperă ansamblul drepturilor și obligațiilor ce le revin părinților în relația cu copilul. Un element important al responsabilității părintești îl constituie autoritatea părintească; responsabilitatea părintească include, de asemenea, menținerea legăturilor personale cu copilul și obligația de a asigura întreținerea copilului.⁹⁰

Sindromul de înstrăinare părintească poate fi luat în considerare de către instanță sau experți. Cu toate acestea, nu există prevederi legale speciale.

Indiferent de divorț sau separare, *ambii părinți au dreptul în egală măsură la custodia părintească*, conform **art.1627 Cod civil**⁹¹ (*Bürgerliches Gesetzbuch - BGB*), modificat de **art.24** din Legea pentru punerea în aplicare a Directivei UE 680/2016⁹² în cadrul procedurilor penale și de modificarea dispozițiilor Legii privind protecția datelor din 20 noiembrie 2019 în conformitate cu Regulamentul (UE) 679/2016.⁹³

⁸⁶https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000006412154/#:~:text=Le%20juge%20peut%2C%20soit%20d,expertises%20psychiatriques%20et%20psychologiques%20ou

⁸⁷<http://www.cpey.fr/comite-protection-enfance,mjie--mesures-judiciaires-d-investigations-educatives.php>

⁸⁸https://www.allodocteurs.fr/se-soigner/droits-et-demarches/alienation-parentale-que-dit-la-loi_27264.html

⁸⁹<https://www.legifrance.gouv.fr/loda/id/JORFTEXT000000886585/>

⁹⁰https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-de-ro.do?member=1

⁹¹https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p5731

⁹²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32016L0680>

⁹³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679&from=EL>

Transferul custodiei unice în cazul în care părinții locuiesc separat poate fi solicitat de fiecare părinte în conformitate cu **art.1671 alin.(1) din Codul civil**⁹⁴. Cererea va fi aprobată *de instanța specializată în dreptul familiei* dacă celălalt părinte este de acord iar copilul, care a împlinit vârsta de 14 ani, nu se opune transferului custodiei. Dacă celălalt părinte nu este de acord, cererea poate fi admisă numai dacă acest lucru este în *interesul superior al copilului*. Asistența socială a copilului este solicitată de instanță, experții fiind consultați dacă este necesar.

Dorințele copilului sunt, de asemenea, de o importanță considerabilă. De aceea, copilul este audiat în procedurile judiciare, deși dorințele exprimate de acesta nu sunt singurul factor decisiv în acordarea custodiei.⁹⁵

În cazul în care părinții locuiesc separat, *Oficiul de asistență socială pentru tineri* sau organizațiile voluntare de sprijinire a tineretului (*Freie Jugendhilfe*)⁹⁶ îi pot ajuta să elaboreze un *plan de exercitare a autorității părintești*, acceptat de ambele părți. Acest plan poate fi folosit ca bază pentru deciziile instanței în materie de custodie. Dacă părinții convin asupra faptului că se impune încredințarea custodiei unice unui singur părinte, aceștia pot solicita instanței specializate în dreptul familiei transferul custodiei.

De asemenea, părinții pot conveni asupra modului de gestionare a *drepturilor de vizită*, dat fiind faptul că nu există condiții în acest sens. În cazul în care este înregistrat un acord în cadrul unei înțelegeri în fața instanței, acord care este aprobat de instanță, această înțelegere este echivalentă cu o hotărâre judecătorească cu caracter obligatoriu și, dacă situația o impune, are forță executorie.

În funcție de cerere sau de propunere, judecătorul de familie poate decide, în cadrul procedurii judiciare, cu privire la toate aspectele legate de custodie (inclusiv încredințarea copilului), dreptul de vizită și întreținerea copilului. Judecătorul trebuie să urmărească soluționarea conflictelor într-un mod acceptabil pentru ambele părți în toate etapele procesului. În cazul în care părinții nu convin asupra unui aspect legat de custodie, care este important pentru copil, instanța are în egală măsură dreptul de a acorda unui părinte puterea de a lua singur decizii în acest sens (*Alleinentscheidungsbefugnis*)⁹⁷.

În cazul în care bunăstarea copilului este periclitată, instanța poate, în orice moment și din oficiu, să dispună orice măsură necesară pentru a evita un astfel de risc. De asemenea, părinții pot ajunge la o soluționare pe cale amiabilă a diferendelor prin intermediul *medierii*.⁹⁸

⁹⁴ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p5731

⁹⁵ Peschel-Gutzeit, Die Bedeutung des Kindeswillens, Neue Zeitschrift für Familienrecht 2014, p. 433 - 437

⁹⁶ O bază de date a tuturor serviciilor de sprijin de acest tip este disponibilă la adresa <http://www.dajeb.de>

⁹⁷ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-de-ro.do?member=1

⁹⁸ Informații suplimentare cu privire la medierea familială sunt disponibile la adresa <http://www.bafm-mediation.de/>

În cazul încălcării unui ordin de executare în ceea ce privește predarea persoanelor și reglementarea dreptului de vizită, instanța poate impune o amendă în sarcina părții în culpă și, dacă aceasta nu poate fi recuperată, poate dispune pedeapsa cu închisoarea. În anumite condiții, pedeapsa cu închisoarea poate fi, de asemenea, dispusă în mod direct. Hotărârea prin care se dispune predarea persoanei sau reglementarea dreptului de vizită va evidenția consecințele încălcării ordinului de executare. Quantumul maxim al amenzii pentru o persoană fizică este de 25 000 euro, iar durata maximă a pedepsei cu închisoarea este de 6 luni. Un alt mijloc de executare posibilă este constrângerea imediată a părții obligate. Nu este permisă utilizarea forței asupra unui copil în cazul în care acesta trebuie predat în vederea asigurării exercitării dreptului de vizită. Utilizarea forței asupra unui copil este permisă numai dacă acest lucru este în interesul superior al copilului și nu este posibilă executarea obligației prin mijloace mai puțin drastice⁹⁹.

GRECIA

Nu există nicio referire în legislație cu privire la *înstrăinarea părintească* în general. Depinde de instanțele de judecată să o ia în considerare în scopul protejării „interesului copilului”.

În legislația elenă,¹⁰⁰ dispozițiile care reglementează ***răspunderea părintească***¹⁰¹ sunt prevăzute în ***Codul civil (art.1511, art.1512, art.1518, art.1520)***.

Forma lor actuală provine în principal din reforma în dreptul familiei introdusă prin ***Legea nr.1329/1983***, care stabilește relațiile dintre soți, precum și părinți și copii, pe baza egalității de gen.

În caz de divorț sau separare, problema răspunderii părintești este soluționată de instanță. Răspunderea părintească poate fi acordată unuia din părinți sau ambilor părinți în comun, în cazul în care aceștia sunt de acord și stabilesc în același timp locul de reședință al copilului. Instanța poate să decidă altfel, adică să, încredințeze exercitarea răspunderii părintești ambilor părinți sau unei terțe persoane.¹⁰²

În situația în care părinții nu pot ajunge la un acord în ceea ce privește răspunderea părintească și în cazul în care este în *interesul superior al copilului* să se adopte o decizie,

⁹⁹ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-de-ro.do?member=1

¹⁰⁰ <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Greece-Parental-Responsibilities-Legislation.pdf>

¹⁰¹ <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Greece-Parental-Responsibilities.pdf>

¹⁰² https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-el-ro.do?member=1

aceasta va fi adoptată de instanță. **Medierea** constituie o modalitate alternativă de soluționare a litigiilor familiale.

O hotărâre judecătorească pronunțată în materia răspunderii părintești este executorie în temeiul **art. 950 din Codul de procedură civilă**¹⁰³ în cazul în care impune și obligații, și anume nu numai că soluționează problema răspunderii părintești, a custodiei asupra unui copil minor sau a modalității de comunicare cu copilul, dar dispune și încredințarea sau înapoierea copilului, stabilește modalitatea de comunicare sau interzice părților să întreprindă orice acțiune contrară.

În special, (a) o hotărâre judecătorească prin care se dispune încredințarea sau înapoierea unui copil obligă părintele care are copilul să acționeze conform acesteia și, în caz de nerespectare a hotărârii, aceeași hotărâre poate să prevadă impunerea automată a unei sancțiuni financiare în valoare de până la 50 000 euro, care urmează să fie plătită celui care solicită încredințarea sau înapoierea copilului, reținerea temporară pentru o perioadă de până la un an sau ambele sancțiuni cumulate (executare indirectă); și (b) în cazul în care dreptul de comunicare directă al părintelui cu copilul este obstrucționat, în baza hotărârii, persoanele care obstrucționează această comunicare pot face obiectul unei sancțiuni financiare și reținerii (executare complementară).

ITALIA

În dreptul civil italian, noțiunea „autoritate părintească” (*potestà genitoriale*) a fost înlocuită cu noțiunea de „răspundere părintească” (*responsabilità genitoriale*) prin Legea de reformare a statutului de părinte (**Legea nr.219/2012**) și **Decretul legislativ nr.154/2013**, ale căror dispoziții au intrat în vigoare la 7 februarie 2014¹⁰⁴.

*Alienarea parentală*¹⁰⁵ este o problemă controversată, criticată de experți din diferite domenii. Cu toate acestea, acest concept este adesea folosit de profesioniștii dreptului și este frecvent invocat în hotărârile judecătorești.¹⁰⁶

¹⁰³ https://saplegal.gr/media/pdfs/Enforcement_of_Domestic_Judgments_on_Civil_and_Commercial_matters.pdf

¹⁰⁴ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-it-ro.do?member=1

¹⁰⁵ Parental Alienation Syndrome in Italian legal judgments: An exploratory study, International Journal of Law and Psychiatry, Volume 35, Issue 4, July–August 2012, p.334-342 - <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0160252712000477>

¹⁰⁶ Tribunalul din Milano, secția a IX civilă, Decizia nr.9/11 martie 2017, prin care decide asupra unui caz de PAS, reafirmând că nu este o patologie care trebuie investigată clinic, ci o serie de comportamente relevante pentru marginalizarea și neutralizarea celuilalt părinte. Instanța consideră că aprecierea acestor conduite necesită și o condamnare în temeiul art.96 alin II C.pr.civ., pentru abuz grav procedural. Mai mult, Curtea

Răspunderea părintească a ambilor părinți nu încetează în urma separării, desfacerii, încetării efectelor civile, anulării sau constatării nulității căsătoriei. Forma obișnuită de custodie, care poate asigura coparentalitatea, este custodia comună prin care ambii părinți exercită răspunderea părintească.

Deciziile de cel mai mare interes pentru copii în ceea ce privește educația, formarea, sănătatea și alegerea reședinței obișnuite a copilului sunt luate de comun acord de către părinți și în interesul superior al copilului, ținând seama de abilitățile, înclinațiile naturale și aspirațiile acestuia; în schimb, pentru orice chestiuni administrative curente, părinții își pot exercita răspunderea părintească separat (**art.337-ter din Codul civil**¹⁰⁷).

Custodia comună nu implică în mod necesar ca un copil să își împartă timpul în mod egal cu fiecare părinte. În mod normal, hotărârea de separare sau de divorț stabilește părintele care locuiește împreună cu copilul – cu alte cuvinte, părintele cu care copilul locuiește permanent – și ulterior sunt stabilite condițiile în care părintele care nu locuiește cu copilul poate petrece timp cu acesta. Este posibil, de asemenea, ca perioada de timp pe care copiii o petrec cu fiecare părinte să fie împărțită în mod egal, în cazul în care părinții locuiesc aproape unul de celălalt și au un stil de viață asemănător, cu condiția ca un astfel de acord să nu aibă un efect negativ asupra vieții școlare sau sociale a copiilor.

Cu toate acestea, în cazul în care custodia comună nu corespunde interesului superior al copilului, judecătorul poate acorda custodia unică unui singur părinte, în baza unei decizii motivate (**art.337c din Codul civil**).

Cazurile cele mai frecvente în care se acordă custodie unică sunt: 1). în cazul în care unul dintre părinți reprezintă un risc pentru integritatea fizică și psihologică a copilului (un părinte violent, un părinte cu un cazier judiciar semnificativ, un părinte care este dependent de droguri sau de alcool); 2). în cazul în care un părinte este incapabil să sprijine moral și financiar copilul sau nu a demonstrat niciun interes în ceea ce privește copilul; 3). în cazul în care un părinte îl discreditează pe celălalt părinte în fața copilului; 4). în cazul în care ostilitatea dintre părinți este atât de gravă încât ar putea perturba echilibrul și dezvoltarea psihofizică a copilului.

În cazul custodiei unice, răspunderea părintească se exercită numai de către părintele care deține custodia, însă orice decizie în interesul superior al copilului trebuie să fie luată de ambii părinți, cu excepția cazului în care se prevede altfel, având în vedere

Supremă (*Corte di cassazione, Sec.I, no.13274, 16/05/2019* apreciază că în cazul semnificativ al unui PAS (sindrom de alienare parentală), judecătorul este obligat să verifice de fapt comportamentele relevate anterior, utilizând mijloacele comune de probă, tipice și specifice problemei, inclusiv prezumțiile, și să motiveze în mod adecvat, indiferent de judecata abstractă cu privire la validitatea științifică sau invaliditatea patologiei menționate.

¹⁰⁷ <https://www.altalex.com/documents/news/2014/11/10/della-potesta-dei-genitori>

circumstanțe deosebit de grave, de exemplu comportamente violente sau abuzive (**art.337c din Codul civil**).

Un părinte care nu exercită răspunderea părintească are dreptul și obligația de a monitoriza educația, creșterea și condițiile de viață ale copilului (**art.316 ultimul alineat din Codul civil**).

În cazul în care un cuplu căsătorit cu copii care sunt minori dorește să se despartă sau divorțeze și a ajuns, de asemenea, la un acord cu privire la custodia copiilor și exercitarea răspunderii părintești, acesta poate alege una dintre următoarele două soluții: a) poate depune o cerere comună la instanță pentru ca acordul acestora să fie aprobat; b) poate recurge la „negocieri asistate de un avocat” (**art. 6 din Decretul legislativ nr. 132/2014**): acestea reprezintă un acord prin care părțile convin să coopereze cu bună credință și în mod echitabil, cu scopul de a soluționa pe cale amiabilă litigiul cu privire la separarea lor și custodia copiilor.

Pentru a soluționa orice problemă referitoare la exercitarea răspunderii părintești, părinții pot recurge la un mediator familial. Scopul medierii nu este de a obține o reconciliere a cuplului, ci de a permite ajungerea la un acord comun privind condițiile de exercitare a răspunderii părintești, evitându-se și reducând astfel orice formă de conflict. Cu toate acestea, orice soluții comune la care s-a ajuns trebuie să fie depuse la instanță, care va evalua dacă interesele copilului au fost respectate.

Instanța de competență generală (*Tribunale ordinario*) este competentă pentru toate procedurile privind custodia copiilor și orice aspecte conexe referitoare la răspunderea părintească. În cazul în care un litigiu se referă la retragerea sau limitarea răspunderii părintești sau reinstituirea răspunderii părintești, fără a implica elemente referitoare la custodia copiilor, instanța competentă este instanța pentru minori (*Tribunale per i minorenni*).¹⁰⁸

LITUANIA

Drepturile și obligațiile dintre copii și părinți sunt reglementate de dispozițiile părții a IV din Cartea III a **Codului civil** al Republicii Lituania (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*).¹⁰⁹ Legislația lituaniană nu recunoaște în mod explicit *sindromul de alienare parentală*. Cu toate acestea, mai multe dispoziții din Codul civil prevăd exercitarea obligatorie a autorității părintești. Renunțarea de către tată sau mamă la drepturile și

¹⁰⁸ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-it-ro.do?member=1

¹⁰⁹ Civil Code of the Republic of Lithuania: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.8A39C83848CB/asr>

obligațiile față de copiii lor minori va fi nulă. Părinții sunt responsabili solidar de îngrijirea și educarea copiilor lor. Autoritatea părintească nu poate fi folosită contrar intereselor copilului.

Astfel, **art.3156 din Codul civil** prevede că: Părinții au drepturi și obligații egale în ceea ce îi privește pe copiii lor, indiferent dacă copilul s-a născut dintr-un cuplu căsătorit sau necăsătorit, după divorț sau anularea căsătoriei sau separare.¹¹⁰

De asemenea, **art.353 alin.(3) din Codul civil** prevede că, atunci când acordă divorțul, instanța aprobă un acord privind consecințele desfacerii căsătoriei soților care reglementează pensia pentru întreținerea copiilor minori și întreținerea reciprocă, locul de reședință al copiilor minori ai acestora, implicarea soților în educația copiilor lor și alte drepturi și obligații patrimoniale. Conținutul acestui acord este încorporat în sentința de divorț. Atunci când are loc o schimbare semnificativă a circumstanțelor (boală sau incapacitate de muncă a unuia dintre foștii soți etc.), foștii soți sau unul dintre aceștia pot cere instanței să modifice termenii și condițiile acordului lor referitor la consecințele desfacerii căsătoriei.

Art.3193 din Codul civil prevede că: în caz de divorț de comun acord (**art.351 din Codul civil**) sau de separare (**art.373 din Codul civil**), soții încheie un acord de stabilire a obligațiilor lor reciproce în ceea ce privește întreținerea copiilor lor minori, precum și mijloacele, quantumul și forma acestei întrețineri. Acest acord se aprobă de către instanță (**art.353 din Codul civil**). Părinții de copii minori pot, de asemenea, să încheie un acord privind întreținerea copiilor lor în cazul în care divorțul se întemeiază pe alte motive. În cazul în care unul dintre părinți nu respectă acordul privind întreținerea copiilor minori, astfel cum a fost aprobat de instanță, celălalt părinte dobândește dreptul de a solicita instanței să emită o ordonanță de executare.

Părinții au la dispoziție **servicii de mediere**, concepute ca un mijloc alternativ de soluționare a conflictelor, fără prezentarea în instanță. Trimiterea unui litigiu pentru mediere judiciară poate fi inițiată de către judecătorul care examinează cauza civilă sau de către oricare parte la litigiu. *Medierea judiciară* este disponibilă în cadrul tuturor instanțelor de drept comun și este gratuită.

POLONIA

Atunci când o instanță poloneză pronunță o hotărâre privind divorțul, separarea legală sau anularea căsătoriei, aceasta este obligată să soluționeze problema *răspunderii părintești* asupra unui copil, cu excepția cazului în care nu are competență într-un caz

¹¹⁰ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-it-ro.do?member=1

specific. Atunci când soluționează problema răspunderii părintești, instanța poate lua în considerare un acord scris între soți cu privire la modul în care trebuie exercitată autoritatea părintească, cu condiția ca acesta să fie în interesul superior al copilului.

Luând în considerare dreptul copilului de a fi crescut de ambii părinți, dacă aceștia nu ajung la un acord, instanța poate: 1) decide cu privire la exercitarea în comun a răspunderii părintești; 2) acorda custodia unuia dintre părinți și limita răspunderea celuilalt părinte la obligații și drepturi specifice cu privire la copil.

Legislația poloneză nu se referă în mod specific la sindromul de *alienare parentală* (PAS). Prevederile din **Codul familiei și tutelei** relevă aspectele de egalitate privind responsabilitatea părintească partajată în ceea ce privește îngrijirea și contactul cu copiii. Astfel de dispoziții sunt incluse în:

- **Art.95. Răspunderea părintească** acoperă, în special, drepturile și obligațiile părinților asupra persoanei și a bunurilor copilului și creșterea copilului, respectându-i demnitatea și drepturile.

- **Art.97.Exercitarea autorității părintești:** (1).Dacă ambii părinți au responsabilitatea părintească, atunci fiecare dintre ei are dreptul și este obligat să își exercite această responsabilitate;

(2). Cu toate acestea, părinții copilului decid împreună despre chestiuni importante; dacă nu există un acord între ei, va decide instanța de tutelă.

- **Art.107. Limitări ale autorității părintești:** (1). În cazul în care responsabilitatea părintească revine ambilor părinți care trăiesc separat, instanța de tutelă poate, având în vedere bunăstarea copilului, să stabilească modul de exercitare și menținere a contactului cu copilul. Instanța lasă responsabilitatea părintească ambilor părinți dacă au prezentat un acord scris cu privire la modul de exercitare a responsabilității părintești. Frații ar trebui crescuți împreună, cu excepția cazului în care interesul copilului necesită o altă soluție.

(2). În absența acordului menționat la alin.1, instanța, ținând seama de dreptul copilului de a fi crescut de ambii părinți, stabilește modul de exercitare a responsabilității părintești comune și de menținere a contactului cu copilul. Instanța poate încredința răspunderea părintească unuia dintre părinți, limitând răspunderea părintească a celui de-al doilea părinte la anumite drepturi și obligații legate de copil, dacă este necesar pentru bunăstarea copilului.

(3). La cererea unanimă a părților, instanța nu se va pronunța asupra menținerii contactului cu copilul.

Art.113. Contactul personal cu un copil: (1) Indiferent de responsabilitatea părintească, părinții și copilul au dreptul și obligația de a menține contactul unul cu celălalt.

(2) Contactul cu copilul va include, în special, timpul petrecut cu copilul (vizite, întâlniri, luarea copilului în afara locului de reședință) și comunicarea directă, menținerea corespondenței, utilizarea altor mijloace de comunicare la distanță, inclusiv comunicații electronice.

Art.113¹ Dreptul la acces: (1) În cazul în care copilul locuiește permanent cu un părinte, modul de menținere a contactului cu copilul este specificat de părinți în acord, pe baza interesului copilului și luând în considerare dorințele sale rezonabile; în lipsa unui acord între părinți acest aspect va fi soluționat de instanța de tutelă.

(2) Prevederile alin.1 se vor aplica în mod corespunzător dacă copilul nu locuiește cu niciunul dintre părinții săi și este îngrijit de un tutore sau a fost trimis în plasament.

Art.113⁴. Obligația părinților de a se comporta într-un anumit mod: Atunci când decide cu privire la problema contactului cu copilul, instanța de tutelă poate ordona părinților să se comporte într-un anumit mod; în special, îi poate trimite către instituții sau specialiști care oferă terapie familială, consiliere sau altă asistență adecvată familiei, indicând în același timp cum să monitorizeze executarea ordinului emis.

Art.113⁵. Modificarea hotărârii judecătorești: Instanța de tutelă își poate schimba decizia cu privire la contactul cu copilul, dacă acest fapt este cerut de interesul superior al copilului.

Părinții pot beneficia de asistența unui mediator. Serviciile de mediere sunt furnizate pe baza unui acord de mediere sau a unei hotărâri a instanței de trimitere a părinților la o ședință de mediere. Acordul poate fi încheiat, de asemenea, prin consimțământul unui părinte la mediere în cazul în care celălalt părinte a solicitat această modalitate¹¹¹.

Cauzele în materie de răspundere părintească sunt soluționate de secțiile pentru familie și minori din cadrul instanțelor districtuale (*sądy rejonowe*) respectiv instanțele competente în materie de tutelă din raza domiciliului copilului.

PORTUGALIA

Sistemul juridic portughez nu folosește termenul „alienare parentală” și nu există dispoziții legale specifice. Cu toate acestea, legislația civilă care reglementează, responsabilitățile părinților, vizează protejarea copilului și exercitarea în comun a autorității părintești, adică *co-parentalitate*.

¹¹¹ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-pl-ro.do?member=1

Aceste aspecte, se bazează pe interesul superior și dezvoltarea personală, emoțională, social, sănătoasă și echilibrată a copilului, și sunt explicit sau implicit acoperite de mai multe articole din **Codul civil**¹¹², precum:

„Art. 1776-A Acordul privind exercitarea responsabilităților părintești

(...) 2) În cazul în care Parchetul constată că acordul nu protejează în mod corespunzător interesul superior al copilului, solicitanții pot modifica acordul în consecință sau pot prezenta un nou acord, care ar trebui, în acest caz, să fie reevaluat de procurorul public.

3) În cazul în care Parchetul consideră că acordul protejează în mod corespunzător interesele minorilor sau în cazul în care soții au modificat acordul în conformitate cu termenii prevăzuți de Parchet, va fi respectată ultima parte a art.1776 (1).”

„Art.1778 Trimiterea în instanță: În cazul în care acordurile prezentate nu protejează suficient interesele unuia dintre soți, (...) aprobarea va fi refuzată și procedura de divorț va fi trimisă în totalitate instanței districtului căruia îi aparține oficiul registrului, în conformitate cu articolul 1778-A, mutatis mutandis.”

„Art.1778-A Solicitarea, examinarea și soluționarea cauzei în instanță

(...) 2) La primirea cererii, judecătorul va evalua acordurile prezentate de soți, invitându-i să le modifice dacă aceste acorduri nu protejează nici interesele soților, nici ale copiilor.”

„Art.1877 - Durata responsabilităților părintești: Copiii sunt supuși responsabilității părintești până la împlinirea vârstei majore sau a emancipării.”

„Art.1878 - Conținutul responsabilităților părintești: 1) Părinții sunt responsabili, în interesul copiilor lor, să asigure siguranța și sănătatea copiilor, să le ofere hrană, să gestioneze educația, să îi reprezinte chiar înainte de a se naște și să le administreze bunurile.”

De asemenea, măsurile de protecție incluse în **Legea privind protecția copiilor și tinerilor în pericol**¹¹³ au părinții copilului ca punct de plecare, așa cum relevă **art.35 alin.(1) lit.(a)**: „Sprijin atunci când este plasat la părinți”, **art.39** care arată: „Această măsură urmărește să ofere copilului sau tânărului sprijin psihopedagogic și social și, acolo unde este necesar, ajutor economic” și **art.41 alin.(1)**: „În cazul în care sunt puse în aplicare măsurile prevăzute la articolele 39 și 40, părinții sau rudele cărora li se încredințează copilul sau

¹¹² The exercise of parental responsibility in the event of divorce, legal separation, declaration of nullity or annulment of marriage is governed according to the Article 1906 of the Civil Code.

¹¹³ http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=545&tabela=leis

tânărul pot beneficia de un program de formare menit să îmbunătățească exercitarea atribuțiilor părintești.” În plus, aceste dispoziții legale urmăresc dreptul fundamental la dezvoltarea deplină și sănătoasă a copilului și prezența ambilor părinți în viața copilului.¹¹⁴

Merită remarcat faptul că legiuitorul sancționează încălcările, precum cele ale acordurilor prevăzute în procedurile de stabilire a responsabilităților părintești prin dispoziții legale precum *Procedura Generală pentru tutelă*, aprobată într-o anexă la **Legea nr.141/2015**¹¹⁵:

„Articolul 41: Nerespectarea normelor

1 - În cazul în care, unul dintre părinți sau terțul căruia i s-a acordat custodia copilului nu respectă acordurile sau deciziile luate, instanța teritorială poate, din oficiu sau la cererea Parchetului sau a celuilalt părinte, să ia măsurile necesare pentru executarea obligatorie și pentru plata unei amenzi și, acolo unde sunt îndeplinite condițiile, pentru plata compensației către copil, părintele solicitant sau ambii.”

Mai mult, alte situații, cum ar fi nerespectarea dreptului de vizitare, constituie un comportament inacceptabil în conformitate cu **Codul penal** (Legea nr.48/1995), sancționat prin infracțiunea de îndepărtare a unui copil - *art.249 alin.(1) lit.(c)*:

„Cei care: (...) În mod repetat și nejustificat, nu respectă regimul stabilit pentru minor prin refuzul, întârzierea sau împiedicarea semnificativă a predării acestuia sunt pasibili de închisoare de până la 2 ani sau amendă.”

În ceea ce privește reglementarea responsabilității părintești, instanța competentă este instanța pentru familie și minori. În zonele care nu sunt acoperite de instanța pentru familie și a minori, este competentă instanța civilă locală sau instanța cu competență generală.

Atunci când părinții nu pot ajunge la un acord în ședința de judecată, judecătorul va suspenda procesul pentru o perioadă maximă de două până la trei luni, în funcție de caz, și va îndruma părinții pentru mediere (dacă sunt de acord să folosească această metodă), sau către un specialist (măsură care poate fi obligatorie).

La sfârșitul acestei perioade, judecătorul este informat cu privire la rezultatul medierii sau al consilierii de specialitate și va stabili o dată pentru continuarea procesului pentru ratificarea acordului. Dacă la sfârșitul acestei faze părinții nu pot ajunge la un acord, atunci urmează faza litigioasă a procedurii - părinții sunt înștiințați să își depună pladoariile și să prezinte probe, urmată de anchetă socială și judecată.

¹¹⁴ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-pt-ro.do?clang=en

¹¹⁵ http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?artigo_id=2428A0048&nid=2428&tabela=leis&pagina=1&ficha=1&so_miolo=&nversao=#artigo

SPANIA

Legea civilă spaniolă prevede o responsabilitate egală a părinților în privința copiilor lor. În acest sens, **Legea nr.15/2005**¹¹⁶ de modificare a **Codului civil** și a **Codului de procedura civilă**¹¹⁷, în materie de separare și divorț, introduce o răspundere generală comună¹¹⁸.

Art.94 din legea menționată prevede drepturile părintelui care nu locuiește cu copiii respectiv: „Părintele care nu locuiește cu copiii săi minori va avea dreptul să îi viziteze, să comunice cu ei și să îi aibă în compania sa. Judecătorul stabilește timpul, modul și locul exercitării drepturilor de vizitare, care pot fi limitate sau suspendate în cazul încălcării grave și repetate a obligațiilor impuse prin hotărârea judecătorească.”

Legislația spaniolă¹¹⁹ nu recunoaște în mod explicit *sindromul de alienare parentală*.¹²⁰ Cu toate acestea, instanțele au folosit conceptul de sindrom de înstrăinare parentală în unele hotărâri pronunțate¹²¹.

Primele hotărâri care includ acest termen datează din 2004, același an în care a fost adoptată **Legea privind măsurile de protecție împotriva violenței de gen**.¹²²

Cu toate acestea, *Consiliul judiciar general* spaniol¹²³ a recomandat instanțelor să nu folosească termenul PAS în hotărâri. În *Ghidul său pentru criteriile de acțiune judiciară împotriva violenței de gen*¹²⁴, acesta afirmă că utilizarea abordărilor PAS în procedurile de

¹¹⁶ [Act 15/2005, of 8 July, amending the Civil Code and Act on Civil Procedure in matters of separation and divorce](#)

¹¹⁷ În cazurile în care există un acord între părți, se aplică procedura de acord amiabil, instituită prin **art.777 din Codul de procedura civilă**, pentru separarea, divorțul și adoptarea de măsuri definitive privind îngrijirea, custodia și întreținerea copiilor minori în absența căsătoriei; În cazul în care nu există un acord între părți, procedura contradictorie este reglementată de **art.770 și 774 din Codul de procedură civilă**, și se aplică, de asemenea, procedurilor de dreptul familiei și procedurilor referitoare la minori, atunci când părinții nu sunt căsătoriți.- https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-es-ro.do?member=1

¹¹⁸ <https://loslibrosazules.es/el-tribunal-supremo-vuelve-a-exigir-un-cambio-de-circunstancias-para-pasar-de-la-custodia-individual-a-la-compartida/>

¹¹⁹ [Aspectos básicos de La Ley Orgánica 8/2015, de 22 de julio, de modificación del sistema de protección de la infancia y adolescencia; Aspectos básicos de La Ley 26/2015, de 28 de julio, de modificación del sistema de protección de la infancia y adolescencia](#)

¹²⁰ <https://loslibrosazules.es/derecho-al-respeto-de-la-vida-familiar-y-alienacion-parental/>

¹²¹ <http://www.ase mip.org/content/1031-realidad-del-pretendido-sindrome-de-alienacion-parental-sap-respaldo-judicial-y-tecnico#.YJ0dcRozZ6o>

¹²² [Comprehensive Act on Measures for Protection against Gender Violence](#)

¹²³ El Consejo General del Poder Judicial (CGPJ), en las pags. 128-132 del documento del CGPJ “Guía de criterios de actuación judicial frente a la violencia de género” se instruye, contra el uso del SAP y de la “alienación parental”, a los Jueces y Magistrados.

¹²⁴ [Guide to Criteria for Judicial Action against Gender Violence](#)

obținere a custodiei copiilor¹²⁵ „înseamnă supunerea copiilor la terapie coercitivă și o încălcare a drepturilor lor de către instituțiile a căror funcție este de a-i proteja”. În special, acest ghid afirmă că: „În aceste cazuri, în mod singular, aversiunea copiilor sau respingerea vizitelor de către părintele care nu are custodia poate fi explicată fără a recurge la teoria pseudo-științifică a lui Gardner, fie prin anxietatea normală a copilului după separarea de părinții sau prin îngrijorarea cu privire la absența celui alt părinte, fie prin comportamentul inadecvat al unuia dintre părinți, fie prin existența unei violențe anterioare exercitate de către tată față de mama copiilor, fie direct prin expunerea la violența de gen.”¹²⁶

Părinții care convin cu privire la aspectele legate de răspunderea părintească¹²⁷ trebuie să prezinte un acord semnat care reglementează încetarea relației și care trebuie să includă toate elementele convenite. În plus față de alte măsuri, acest acord trebuie să prevadă în mod expres următoarele: îngrijirea și custodia minorului; regimul de vizitare de către părinți; exercitarea răspunderii părintești; folosirea domiciliului familial; pensia alimentară pentru minor¹²⁸.

Convenția se prezintă la instanța de prim grad de jurisdicție competentă. Acesta trebuie ratificată de părinți în instanță, iar după audierea minorilor, dacă aceștia au vârsta necesară, și a procurorului, judecătorul examinează acordul.

Acordurile convenite de soți în vederea reglementării consecințelor anulării căsătoriei, separării sau divorțului trebuie aprobate de judecător, cu excepția cazului în care acestea aduc prejudicii copiilor. În cazul în care părțile propun un regim de vizitare și de comunicare între bunici și nepoți, judecătorul îl poate aproba, după o audiere a bunicilor, în care aceștia își prezintă acordul.

Respingerea acordurilor trebuie motivată. În acest caz, soții trebuie să prezinte o nouă propunere în vederea aprobării de către judecător, dacă este cazul.

¹²⁵ <https://loslibrosazules.es/el-sap-supone-un-grave-intento-de-medicalizar-lo-que-es-una-lucha-de-poder-por-la-custodia-de-un-hijo/>

¹²⁶ Propunerea pentru un Pact de stat privind violența de gen - [State Covenant on Gender-based Violence](#) stabilește în Măsura 129 următoarele: „Sindromul de înstrăinare parentală (SAP) - (Se recomandă să) Efectuăm acțiuni (...) pentru a preveni așa-numitul Sindrom de înstrăinare parentală luat în considerare de către organele judiciare și pentru a promova cunoașterea în rândul actorilor legali a semnificației acestei expresii. SAP nu are nicio bază științifică și este exclus din cataloagele de boli recunoscute științific, așa că va fi inadmisibil ca acuzație a unei părți împotriva celeilalte în procesele de violență de gen, separare, divorț sau atribuire din custodie minorilor.”

¹²⁷ **Ley 7/2015, de 30 de junio, de relaciones familiares en supuestos de separación o ruptura de los progenitors** - <https://www.boe.es/buscar/pdf/2015/boe-a-2015-8275-consolidado.pdf>

¹²⁸ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-es-ro.do?member=1

SUEDIA

Problemele legate de custodia și reședința unui copil și contactele copilului cu părinții acestuia sunt reglementate în **Capitolul 6 din Codul familiei (1949: 381)**.¹²⁹ Acest cod nu conține nicio reglementare explicită cu privire la responsabilitatea părintească partajată și nici cu privire la rolul taților¹³⁰.

Conform **art.2a din Cap.6 din Codul familiei**, toate deciziile privind custodia, rezidența și contactul cu părinții se vor baza pe *interesul superior al copilului*. Atunci când se decide pentru copil, se va lua în considerare riscul ca minorul sau altcineva din familie să fie supus abuzului sau copilul să fie îndepărtat, reținut sau vătămat ilegal în alte moduri. De asemenea, trebuie luate în considerare și dorințele copilului, în funcție de vârsta și maturitatea acestuia.

În ceea ce privește *custodia*, părinții căsătoriți au custodia comună a copilului la naștere. În majoritatea cazurilor, persoana cu custodie legală este, de asemenea, responsabilă pentru îngrijirea efectivă, adică custodele se ocupă personal de copil și locuiește împreună cu copilul. Părinții necăsătoriți pot obține custodia comună notificând asistența socială. Părinții pot obține, de asemenea, custodia comună prin notificarea către Agenția fiscală suedeză. În cazul unui divorț, părinții continuă să aibă custodia comună (**Capitolul 6, art.3 și 4 din Codul familiei**).

Dacă părinții au custodia comună a copilului fără a trăi împreună, ei pot încheia un acord cu privire la reședința copilului. Dacă părinții nu sunt de acord, instanța poate decide dacă copilul ar trebui să locuiască cu un părinte sau alternativ cu ambii părinți. Decizia instanței se bazează pe interesul superior al copilului (**Capitolul 6, art.14a din Codul familiei**).

În ceea ce privește problema contactului copilului cu ambii părinți, codul prevede următoarele: dacă copilul locuiește cu un părinte, el sau ea are dreptul să mențină contactul (vizita) cu celălalt părinte. Contactul este în primul rând în beneficiul copilului. Părinții au responsabilitatea comună de a se asigura că acest drept este îndeplinit. Dacă părinții nu sunt de acord cu privire la contactele copilului cu celălalt părinte, instanța poate decide aranjamentele de contact, în funcție de interesul copilului (**Capitolul 6, art.15 și 15a din Codul familiei**).

În chestiunile care țin de custodie, reședință sau contactul cu copilul, un părinte poate introduce o acțiune la instanța districtuală (*tingsrätt*) de la domiciliul copilului. În cazul în care nu există instanțe districtuale competente, are competență instanța districtuală din

¹²⁹ [Föräldrabalken \(1949:391\)](#), chapter 6 (in Swedish).

¹³⁰ Ministry of Justice, [Family Law – information on the rules](#), Revised edition 2013

Stockholm (*Stockholms tingsrätt*). Chestiunile referitoare la custodie, reședință și contactul cu copilul, pot fi soluționate, de asemenea, în cursul procedurilor de divorț¹³¹.

ȚĂRILE DE JOS

Art. 247 din Cartea 1 a Codului civil (*Burgerlijk Wetboek*)¹³² prevede următoarele:

1. *Autoritatea părintească cuprinde obligația și dreptul părinților de a-și îngriji și de a-și crește copilul minor.*

2. *„Îngrijire și creștere” include îngrijirea și asumarea responsabilității pentru bunăstarea fizică și psihică și siguranța copilului și promovarea dezvoltării personalității copilului. Părinții nu pot să folosească violența fizică sau psihică sau orice alt tratament umilitor în îngrijirea și creșterea copilului.*

3. *Autoritatea părintească include obligația părintelui de a promova dezvoltarea legăturii copilului cu celălalt părinte.*¹³³

De asemenea, Codul civil (*BW*) prevede forme diferite de *custodie*:

1. Dacă o femeie este căsătorită și are un copil, ea și soțul ei dețin custodia comună a copilului (*1:art. 251 BW*)

2. Dacă o femeie necăsătorită are un copil, atunci își exercită singură autoritatea asupra copilului respectiv (*1:art. 252 BW*)

3. Dacă o femeie necăsătorită are un copil și tatăl va dori, de asemenea, custodia, ei fac o cerere și se înscriu în registrul de custodie al instanței locale (*1:art.252 BW*)

4. În cazul în care un părinte moare, părintele supraviețuitor, în mod automat, obține custodia legală a copilului /copiilor. (*1:art.253f BW*)

5. În cazul în care părinții divorțează, ambii părinți păstrează custodia, cu excepția cazului în care unul dintre părinți se adresează instanței, cerând să i se permită să exercite singur autoritatea părintească.

În privința *dreptului la acces*, Codul civil olandez arată: „Copilul are dreptul de acces la părinții săi și la cel care îi este rudă sau la persoană apropiată”. (*1: art.377a BW*)

¹³¹ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-se-ro.do?member=1

¹³² <https://wetten.overheid.nl/jci1.3:c:BWBR0002656&boek=1&titeldeel=14&z=2020-01-01&g=2020-01-01>

¹³³ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-nl-ro.do?member=1

Există și excepții privind contactul cu părintele nerezident (*art. 1: 377a BW par. 3*) care poate fi limitat de o instanță dacă: 1) ar putea prejudicia dezvoltarea mentală sau fizică a copilului;

2) părintele sau persoana aflată într-o relație personală strânsă cu copilul nu îndeplinește condițiile stabilite;

3) copilul care are vârsta de 12 ani are obiecții serioase cu privire la relația cu părintele sau cu persoana cu care a fost într-o relație personală strânsă;

4) persoana în cauză, se află în conflict cu interesele superioare ale copilului.¹³⁴

UNGARIA

Codul civil¹³⁵ stabilește dispozițiile privind *răspunderea părintească*. (Dreptul familiei a fost inclus în Cartea a patra.) Următoarele principii au fost elaborate în prima parte (secțiunea 4: 1-4: 4): • Protecția instituției căsătoriei și a familiei; Protecția intereselor copiilor; Principiul egalității soților; Principiul echității și protecției părții mai slabe.

Conform *secțiunii 4:2 (Protecția intereselor copiilor)* din Codul Civil: „(1) În dreptul familiei, interesele și drepturile copiilor merită o protecție sporită.

(2) Toți copiii au dreptul să crească în propria familie.

(3) Dacă creșterea unui copil în propria familie nu este o opțiune, ar trebui explorate toate posibilitățile pentru a găsi modalități prin care copilul poate crește într-un mediu familial și pentru a menține legăturile familiale anterioare.

(4) Dreptul copiilor de a crește în propriile familii sau, alternativ, într-un cadru familial și de a menține legături familiale anterioare poate fi limitat în cazurile definite de lege, în circumstanțe excepționale și în interesul superior al copilului. ”

Termenul *sindrom de alienare parentală (PAS)* nu este folosit, dar prevenirea înstrăinării reciproce dintre un copil și unul dintre părinți, de obicei atunci când este vorba despre un părinte căruia nu i s-a acordat custodia, este tratată în legislație.

Astfel, *drepturile și obligațiile unui părinte care trăiește separat de copilul său* sunt prezentate mai detaliat: „Părintele care are custodia și părintele care trăiește separat de

¹³⁴ <https://herkenouderverstoting.nl/info-ouders/de-overheid/wetgeving/289-de-nederlandse-wet-en-ouderverstoting> (version in English)

¹³⁵ [Act V of 2013 on the Civil Code](#)

copilul său trebuie să coopereze în interesul dezvoltării echilibrate a copilului, cu respectul convenit și fără nicio perturbare a vieții de familie.” (Secțiunea 4: 173)

„Părintele care are custodia îl informează pe părintele care trăiește separat cu privire la dezvoltarea, sănătatea și studiile copilului la intervale prestabilite și trebuie să furnizeze toate informațiile solicitate de părintele care trăiește separat referitoare la copil.” (Secțiunea 4: 174)

Drepturi comune în custodie

„(1) Părinții care trăiesc separat își exercită drepturile în comun, având în vedere problemele majore legate de bunăstarea copilului, chiar dacă custodia a fost acordată unuia dintre părinți prin acordul părinților sau prin hotărâre judecătorească, cu excepția situației când instanța a restricționat sau a retras dreptul de supraveghere al părintelui care trăiește separat de copilul său.

(2) Problemele majore legate de interesul copilului se referă la numele unui copil minor și schimbarea numelui acestuia, la mutarea reședinței copilului într-un alt loc decât cel în care locuiește părintele său sau în străinătate pe termen lung sau la schimbarea cetățeniei copilului și la deciziile legate de școlarizarea sau cariera copilului.

(3) În cazul în care părinții care trăiesc separat nu pot ajunge la un acord în legătură cu oricare dintre drepturile părintești exercitate în comun menționate la subsecțiunea (2), autoritatea tutelară decide asupra chestiunilor în cauză.” (Secțiunea 4: 175)

Obligația părintelui de a furniza informații

„Dacă, în legătură cu îngrijirea și creșterea copilului, precum și cu gestionarea intereselor financiare ale copilului, instanța delegă anumite drepturi părintelui care trăiește separat de copil, iar autoritatea părintească trebuie, în această privință, să fie exercitată de părintele care trăiește separat. Părintele care trăiește separat trebuie să-l informeze pe părintele care are dreptul de custodie cu privire la astfel de activități.” (Secțiunea 4: 176)

Medierea în procedurile autorității tutelare

„Autoritatea tutelară poate - la cerere sau din oficiu dacă se consideră necesar pentru protejarea interesului superior al copilului - să dispună părintelui care are dreptul de custodie și părintelui care locuiește separat să se supună medierii în interesul asigurării cooperării și comunicării.” (Secțiunea 4: 177)

În conformitate cu drepturile de vizitare, copilul are dreptul de a menține contactul care va fi asigurat de celălalt părinte respectiv:

„(1) Copilul are dreptul de a menține în mod regulat o relație personală și un contact direct cu părintele său care trăiește separat. Părintele sau altă persoană care crește copilul se asigură că dreptul de a menține o relație personală poate fi exercitat fără restrângeri.

(2) Cu excepția cazului în care instanța sau autoritatea tutelară prevede altfel, părintele care trăiește separat de copilul său are dreptul și obligația de a menține contactul cu copilul său.

(3) Părintele are dreptul de a menține contactul cu copilul său, chiar dacă dreptul său de supraveghere parentală este suspendat, cu excepția cazului în care este în vigoare o ordonanță pentru o infracțiune comisă împotriva copilului sau a oricărui membru al familiei care trăiește cu copilul în aceeași gospodărie.

(4) În mod excepțional și justificat, în interesul copilului, părintele poate fi autorizat să mențină contactul cu copilul său:

- a) chiar dacă dreptul său de supraveghere părintească a fost retras de instanță;
- b) chiar dacă părintele și-a dat consimțământul pentru adoptarea copilului său de către soțul celuilalt părinte;
- c) în cazul în care dreptul părintelui de supraveghere parentală a fost suspendat ca urmare a acordării consimțământului pentru adoptarea copilului său de către o persoană necunoscută sau pentru că părintele și-a abandonat copilul - în vederea transmiterii responsabilității de creștere copilul - într-un loc desemnat de o instituție medicală, fără a-și dezvălui identitatea și nu s-a prezentat în termen de 6 săptămâni pentru a revendica copilul, iar copilul nu a fost adoptat.

(5) În cazul prevăzut la subsecțiunea (4), autoritatea poate fi acordată părintelui pentru a menține contactul cu copilul său de către instanța care a retras dreptul de supraveghere parentală sau - în cazul în care copilul a fost plasat în plasament /îngrijire - de către autoritatea tutelară. ” (Secțiunea 4: 178)

În cazul în care o căsătorie este desfăcută prin declarația comună de voință și intenție a părinților de a desface căsătoria, depusă în scris la instanță, cererea include acordul părinților cu privire la chestiunea custodiei. Instanța aprobă acordul prin hotărâre definitivă în cursul procedurii de divorț, întrucât căsătoria nu poate fi desfăcută printr-un consimțământ reciproc fără un astfel de acord.

Dacă este necesar, instanța trebuie să pronunțe o hotărâre privind custodia părintească atunci când o căsătorie este desfăcută, chiar dacă nu este depusă nicio cerere în acest

sens. Hotărârea curții de primă instanță, în absența unui apel, devine definitivă doar după 15 zile de la expirarea termenului-limită pentru introducerea unui apel.¹³⁶

Instanța nu poate să dispună custodia comună, ci doar să aprobe acordul părinților în acest sens în cursul procedurilor matrimoniale, ținând seama de interesul superior al copilului. O condiție pentru o astfel de aprobare este aceea că părinții separați trebuie să asigure un stil de viață echilibrat pentru copilul lor în timp ce își exercită în comun custodia părintească. În cazul în care consideră că acest lucru nu este realizabil, instanța poate să refuze aprobarea acordului. Cu toate acestea, în situații care necesită acțiuni imediate, unul dintre părinți poate să decidă în mod independent și trebuie să informeze celălalt părinte fără întârziere (de exemplu, în ceea ce privește o intervenție medicală de urgență).

Acțiunile în justiție pentru stabilirea persoanei care ar trebui să exercite răspunderea părintească, custodia sau modificările în ceea ce privește drepturile de custodie individuale, plasarea copilului la o terță persoană sau modificarea unui astfel de plasament pot fi introduse de către un părinte sau de către autoritatea tutelară. Acțiunea trebuie să fie introdusă de către unul dintre părinți împotriva celuilalt sau de către autoritatea tutelară împotriva ambilor părinți. O acțiune pentru schimbarea plasamentului copilului la o terță persoană trebuie să fie introdusă împotriva persoanei căreia i-a fost plasat copilul.

În cursul procedurii, instanța trebuie să audieze ambii părinți și, în cazuri justificate – sau dacă copilul solicită el însuși acest lucru – copilul trebuie, de asemenea, să fie audiat. În cazul în care copilul are cel puțin 14 ani, instanța poate decide cu privire la custodia părintească asupra copilului și plasarea copilului doar cu consimțământul acestuia, cu excepția cazului în care alegerea copilului pune în pericol dezvoltarea sa.

¹³⁶ https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-hu-ro.do?member=1

BIBLIOGRAFIE

José M. Aguilar Cuenca, «S.A.P.» *Síndrome de alienación parental* Editorial Almuzara, 2004. ISBN 84-96416-04-6

Asunción Tejedor (Coordinadora de la Sección Jdca del Colegio de Psicólogos del Principado de Asturias); autora de *El síndrome de alienación parental*: Editorial EOS, 2006. ISBN 84-9727-209-9

“*El uso de los hijos en los procesos de separación: el síndrome de alienación parental*”, *Revista de derecho de familia: Doctrina, Jurisprudencia, Legislación*, ISSN 1139-5168, Nº.29 / 2005, pags. 71-82

Pablo Sánchez Barranco Vallejo, Reyes Vallejo Orellana, Fernando Sánchez Barranco, autores de *Separación o divorcio: Trastornos psicológicos en los padres y los hijos*, Revista de la Asociación Española de Neuropsiquiatría, ISSN 0211-5735, Vol. 24, nº. 92, 2004, Págs. 91-112

Pilar Gómez Magan, “*Síndrome de Alienación Parental (SAP)*” en la Revista de derecho de familia: Doctrina, Jurisprudencia, Legislación, ISSN 1139-5168, Nº.38, 2008, Págs. 63-80;

María José Blanco Barea, Iuris: Actualidad y práctica del derecho, ISSN 1137-2435, Nº 90, 2005, Págs. 44-55;

Barquero Martínez, Mercedes (Graduada en Psicología) - *Cuestiones críticas sobre el pretendido "Síndrome de Alienación Parental" (SAP)*, Profesionales de Salud Mental, Profesionales de Juzgados de Familia, Estudiantes de Psicología, Estudiantes de Derecho, Código PD: 074030, PublicacionesDidacticas.com | Nº 74 Septiembre 2016, <https://core.ac.uk/download/pdf/235859103.pdf>

Hubert Van Gijseghem - L'aliénation parentale: points controversés. Revue Belge, « Divorce et séparation » nº 3 juin 2005; Editions Labor.

Ed Spruijt, Bianca Eikelenboom, Janneke Harmeling, Robin Stokkers & Helga Kormos - Parental Alienation Syndrome (PAS) in the Netherlands, The American Journal of Family Therapy, 33:4, 303-317, (2005 , DOI: [10.1080/01926180590962110](https://doi.org/10.1080/01926180590962110))

Bruijn, S. de (2018), Reaching agreement after divorce and separation, Essays on the effectiveness of parenting plans and divorce mediation, dissertation Utrecht University: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/364152>

<http://www.aseqip.org/content/2121-parental-alienation-syndrome-in-italian-legal-judgments-an-exploratory-study#.YJ0ZJBozZ6o>

http://www.ase mip.org/es/interferencias_parentales?page=2#.YJ0dSBozZ6o

<http://www.ase mip.org/content/2125-parental-alienation-in-divorce-judgments#.YJ0dMRozZ6o>

<http://www.ase mip.org/content/2123-complex-alienation-dynamics-and-very-young-children#.YJ0dNRozZ6o>

<http://www.ase mip.org/content/1247-the-long-term-correlates-of-childhood-exposure-to-parental-alienation-on-adult-self-sufficiency-and-well-being#.YJ0dOxozZ6o>

<https://loslibrosazules.es/realidad-del-pretendido-sindrome-de-alienacion-parental-sap-respaldo-judicial-y-tecnico/>

http://www.breakthroughparenting.com/PAS.htm#xd_co_f=ZmJiNTdmYWItNWZINy00MzA1LWFKMWQtINTQxMDc3ODNmODAw~

<https://www.acalpa.info/blog/2017/07/14/les-professionnels-en-sante-mental-passent-a-cote/>

<https://lege5.ro/Gratuit/he3dgmjtqi/dispozitia-nr-2-2016-pentru-recunoasterea-fenomenului-alienarii-parentale-parintesti-si-prevederilor-protocolului-privind-recunoasterea-alienarii-parentale-incheiat-intre-institutul-de-psihologie-judi>

<https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2016/02/Protocol-ARPC-IPJ-si-COPSI-ngo1746.pdf>

Luxemburg - *Loi du 27 juin 2018 instituant le juge aux affaires familiales, portant réforme du divorce et de l'autorité parentale et portant modification* <http://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/2018/06/27/a589/jo> (Le Livre I^{er}, Titre VIbis, Chapitre III sont introduits les articles 1007-50 à 1007-58)

http://okaju.lu/files/Rapports_ORK/RAPPORT_ORK_2010.pdf

[Legea nr.12318/26.08.2010](#) privind alienarea parentală din Brazilia reprezintă prima lege din lume referitoare la alienarea parentală - <https://docs.google.com/file/d/0B-iOqOKLc35PV2VKOUVDVkdXR1U/edit>

<https://www.allenoverly.com/en-gb/global/news-and-insights/publications/reform-of-the-belgian-civil-code>

<http://www.droitbelge.be/codes.asp>

Finland, Act on Child Custody and Right of Access (361/1983)

Ministry of Social and Health Affairs:

https://stm.fi/toimeentulo/lapsiperheet?p_p_id=56_INSTANCE_7SjjYVdYeJHp&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column2&p_p_col_count=2&_56_INSTANCE_7SjjYVdYeJHp_languageId=en_US

<https://stm.fi/en/family-life-and-work>

<https://www.caf.fr/sites/default/files/cnaf/Documents/Dser/PSF/089/RP89-Paula%20Joan%20Caplan%28trad%20Leo%20Thiers-Vidal%29.pdf>

<http://thesesante.ups-tlse.fr/1323/1/2016TOU31509.pdf>

<https://www.senat.fr/questions/base/2017/qSEQ171202674.html>

https://e-justice.europa.eu/content_parental_responsibility-302-si-ro.do?member=1

<https://revistas.laley.es/content/revista.aspx?params=h4siaaaaaaaeamtnlcljbl18xflzfxlboxo8uytg1zdpindhaf0gxrihgaaaaa==wke>

<https://www.boe.es/buscar/act.php?id=boe-a-2015-8275>

<https://loslibrosazules.es/realidad-del-pretendido-sindrome-de-alienacion-parental-sap-respaldo-judicial-y-tecnico/> (jurisprudența spaniolă privind alienarea parentală)

<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01926180590962110>